

พฤติกรรมกรป้องกันตนเองจากสารเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ

นางสาว สิริมา สมศรี

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2085-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SELF PREVENTION BEHAVIOR TOWARDS ADDICTED SUBSTANCES USAGE
AMONG MATHAYOM SUKSA THREE STUDENTS IN SAMUTPRAKAN PROVINCE

Miss Sirima Somsri

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Health Education

Department of Physical Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2085-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์   พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ
โดย   นางสาวสิริมา สมศรี
สาขาวิชา   สุขศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์ศิริ กาญจนวาสี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   รองศาสตราจารย์ ดร. เทพวาณี หอมสนิท

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอมอัชฌา วัฒนบุญานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์ศิริ กาญจนวาสี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. เทพวาณี หอมสนิท)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์)

สิริมา สมศรี : พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ (SELF PREVENTION BEHAVIOR TOWARDS ADDICTED SUBSTANCES USAGE AMONG MATHAYOM SUKSA THREE IN SAMUTPRAKAN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.เทพวาทินี หอมสนิท, 111 หน้า. ISBN 974-17-2085-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามตัวแปรนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 600 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 300 คน และนักเรียนกลุ่มปกติ 300 คน ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 593 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี
2. นักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองดีกว่านักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองอยู่ในระดับดี ยกเว้น ข้อ 6 ที่ว่า “เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า”

ภาควิชา พลศึกษา

สาขาวิชา สุขศึกษา

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4483824027 : MAJOR HEALTH EDUCATION

KEY WORD :PREVENTION BEHAVIOR / ADDICTED SUBSTANCES

SIRIMA SOMSRI : SELF PREVENTION BEHAVIOR TOWARDS ADDICTED SUBSTANCES USAGE AMONG MATHAYOM SUKSA THREE STUDENTS IN SAMUTPRAKAN PROVINCE, THESIS ADVISOR : ASSIST, PROF. Dr .TIPSIRI KANJANAWASEE, Ed.D. AND THESIS CO - ADVISOR : ASSO. PROF. Dr. TEPWANEE HOMSANIT, H.S.D, 111 pp. ISBN 974-17-2085-8

The purposes of the research were to study and compare the self prevention behavior towards addicted substances usage by using negotiation and refusal techniques for self benefit among Mathayom-suksa three students in school under the Jurisdiction of the General Education Department and the Jurisdiction of the National Primary Education in Commission in Samutprakan province. The constructed questionnaires were sent to 600 students, 593 questionnaires, accounting for 94.9 percent , were returned. The data were then analyzed to obtain percentages, means and standard deviation. The t-test was also analyzed to determine the significant differences at .05 level.

The results revealed as follows:

1. The self prevention behavior towards addicted substances usage through the use of negotiation and refusal techniques for self benefits of over all students were found mostly at good level.
2. The self prevention behavior towards addicted substances usage through the use of negotiation and refusal techniques for self benefits of normal behavior students were found significantly better than those of the risk behavior students at the .05 level.
3. It was also found at the moderate level in item 6 which was shown that students tended to addicted substances when they were forced by their friends.

Department Physical Education

Student 's Signature.....

Field of study Health Education

Advisor 's Signature.....

Academic Year 2002

Co - advisor 's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือจากคณาจารย์หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวณี หอมสนิท อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ความกรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต รองศาสตราจารย์ สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภิญญา วิทวัสชุติกุล อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) และเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ได้กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน และอาจารย์ใหญ่โรงเรียนในสังกัด กรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการที่อนุเคราะห์สถานที่ในการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ส.อ.สำรวย สมศรี นางเจริญศรี สมศรี นายศรีสัมฤทธิ์ สมศรี เพื่อนร่วมรุ่น และเจ้าหน้าที่ตึกเด็กแรกเกิดและคลอดก่อนกำหนด โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการเรียน และขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรี อำนวย ตันพานิชย์ อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ที่เป็นกำลังใจและได้ช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา และทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยครั้งนี้ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณ บิดา มารดา และครูบาอาจารย์ที่ประสาขาวิชาให้แก่ผู้วิจัย

สิริมา สมศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
1.5 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	4
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ในการวิจัย.....	6
2 วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสารเสพติด.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ.....	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต.....	18
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	35
3.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	35
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
3.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	37
3.5 การเก็บรวบรวม.....	38
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ.....	41
4.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ.....	52
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	59
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	59
5.2 การอภิปรายผล.....	66
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	71
รายการอ้างอิง.....	73
ภาคผนวก.....	77
ภาคผนวก ก.....	78
ภาคผนวก ข.....	80
ภาคผนวก ค.....	88
ภาคผนวก ง.....	90
ภาคผนวก จ.....	100
ภาคผนวก ฉ.....	102
ภาคผนวก ช.....	109
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	111

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนผู้เข้ารับการรักษาโรคพิษสุราเรื้อรังทั่วประเทศ จำแนกเป็นผู้ป่วยใหม่และผู้ป่วยเก่า.....	1
2	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	41
3	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	43
4	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง และเมื่อมีปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	46
5	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	48
6	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับเกียรติบัตร การถูกทำโทษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	50
7	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่		
8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญและสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ.....	54
9	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ	89
10	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ	101
11	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือกตอบแบบสอบถาม เรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง.....	103
12	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ในการเลือกตอบแบบสอบถาม เรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง.....	105
13	แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มปกติ ในการเลือกตอบแบบสอบถาม เรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง.....	107

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการแพร่ระบาดของสารเสพติดมีอยู่ทั่วประเทศ ในประเทศไทยมีการแพร่ระบาดของรุนแรงโดยเฉพาะสารเสพติดประเภทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) การแพร่ระบาดของยาบ้ากำลังเป็นปัญหาร้ายแรงที่สุดในประเทศไทย จากสถิติผู้ติดสารเสพติดทั่วประเทศมีจำนวนกว่าล้านคน พบว่า ในจำนวนนี้เป็นนักเรียน นักศึกษากว่า 500,000 คนซึ่งเป็นสถิติที่น่าตกใจ และในอนาคตคาดว่าจะมีจำนวนผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้น สาเหตุอันเนื่องมาจากความเครียดและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ขาดความรักความอบอุ่น นอกจากนี้มีคนว่างงานหันมาค้ายาบ้ามากขึ้น ส่งผลให้มีการแพร่ระบาดของยาบ้าเพิ่มขึ้นไปอีก ซึ่งในขณะนี้ราคาของยาบ้าจากเม็ดละ 100 - 200 บาท ได้ลดลงเหลือประมาณเม็ดละ 40 - 60 บาท จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้มีการแพร่ระบาดของยาบ้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากราคาไม่แพงและหาซื้อได้ง่าย (อาทิ ครูศากยวงศ์, 2544)

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ปี 2544 พบว่า มีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเกือบทุกปี โดยเฉพาะผู้เข้ารับการบำบัดรักษารายใหม่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาสารเสพติดทั่วประเทศ จำแนกเป็นผู้ป่วยใหม่ และผู้ป่วยเก่า

พ.ศ.	จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ทั้งหมด	ผู้ป่วยเก่า		ผู้ป่วยใหม่	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2540	38,895	18,837	48.43	20,058	51.57
2541	39,714	18,321	46.13	21,393	53.87
2542	38,452	13,964	36.32	24,488	63.68
2543	41,746	15,106	36.19	26,640	63.81
2544	45,312	15,341	33.86	29,971	66.14

ที่มา : ส่วนพัฒนาระบบข้อมูลสารเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. : 2545

ในปี 2544 มีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาสารเสพติดทั้งสิ้น 45,312คนเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาอายุใหม่ 29,971 คน และเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาซ้ำ (รายเก่า) จำนวน 15,341 คน ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคกลาง รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เข้ารับการบำบัดรักษามีอายุ 15 - 19 ปี เป็นช่วงอายุที่เริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย สารเสพติดที่ใช้มากที่สุด ในกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดรักษา คือ เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) เหมือนเช่นในช่วง 1 - 2 ปีที่ผ่านมา รองลงมา คือ เฮโรอีนเบอร์ 4 (ผงขาว) สำหรับสาเหตุที่ใช้สารเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่แล้วจะเริ่มใช้สารเสพติดจากที่อยากทดลองเสพมากกว่าสาเหตุอื่น ๆ (45.26%) รองลงมา คือ การถูกชักชวนจากเพื่อน ๆ (29.48%)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้จัดให้มีการทำดัชนีชี้วัดความรุนแรงของปัญหาสารเสพติดขึ้น เพื่อเป็นเครื่องวัดระดับความรุนแรงของปัญหา สารเสพติดในแต่ละหมู่บ้าน / ชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด พบว่า ในปี 2542 มีจังหวัดต่าง ๆ ที่มีปัญหาสารเสพติดระดับรุนแรงรวม 22 จังหวัด มีปัญหาระดับปานกลางรวม 32 จังหวัด และมีปัญหาเบาบาง รวม 21 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีปัญหาระดับรุนแรงสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต พะเยา และ สมุทรปราการ โดยเมื่อพิจารณาเฉพาะหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีระดับปัญหารุนแรงเป็นรายจังหวัดไม่นับรวม กรุงเทพมหานคร (วรวิทย์ อวิรุทธิวรกุล, 2544)

สำหรับในจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม และการคมนาคม ปัญหาสารเสพติดก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชน จากข้อมูลจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาสารเสพติดพบว่า สูงถึง 4,032 ราย เป็นจำนวนที่สูงที่สุดในเขตภาคกลาง (สำนักงาน ป.ป.ส., 2545)

การแพร่ระบาดของสารเสพติดได้แพร่ไปสู่ นักเรียน นักศึกษาในหลาย ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทย ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่เยาวชน ซึ่งจะเป็นทรัพยากรอันมีค่าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในหลาย ๆ ด้าน (จงรัก อินทรเสวก และคณะ , 2544)

ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้สามารถเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ โดยสามารถดำรงตนเองอยู่รอดปลอดภัยได้ น่าจะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาสารเสพติดให้ลดลงได้ ซึ่งสามารถทำได้จากการให้ความรู้โดยยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตที่ถูกต้อง

การฝึกทักษะชีวิตมีวัตถุประสงค์ในการสร้างคุณลักษณะ หรือ ความสามารถในการสังเคราะห์จิตวิทยาให้กับนักเรียนเพื่อให้สามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะชีวิตจะเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในสังคมได้มาจากการฝึกฝนจนชำนาญ ซึ่งทักษะชีวิตที่สำคัญในการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยจากสารเสพติด ได้แก่ ทักษะในการคิดวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ ทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเอง ทักษะในการคิดหาทางเลือกและตัดสินใจ ทักษะในการปฏิเสธต่อแรงจูงใจประโยชน์ของตนเอง ทักษะในการสื่อสาร และทักษะในการควบคุมอารมณ์ และความเครียด เป็นต้น (พริ้มเพรา ผลเจริญสุข, 2545) จากการศึกษาของ ธนะพงศ์ จินวงษ์ และ พิสมัย อัมตรวงค์ (2543) พบว่าความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหาในสถานศึกษา มีนักเรียนชายหนึ่งในสามต้องการกิจกรรมในสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหายาบ้า ได้แก่ การเรียนการสอนทักษะชีวิต โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน การรณรงค์นิทรรศการ

อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานในการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาที่ผ่านมาพบว่ายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะสามารถนำไปประกอบการพิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2545
2. ตัวแปรที่นำมาศึกษา ครั้งนี้
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะชีวิต
3. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะชีวิต มุ่งศึกษาเฉพาะการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจและประโยชน์ของตนเองตามแนวทักษะชีวิต

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ตรงตามความเป็นจริง
2. ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมกิจกรรมการรณรงค์ในเรื่องยาบ้าจากโรงเรียน หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สื่อโทรทัศน์ วีดิทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ ได้ แต่ถือว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องยาบ้าไม่แตกต่างกัน

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากทางโรงเรียนเป็นผู้จัดกลุ่มตัวอย่าง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมการป้องกันตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า โดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ในการป้องกันสารเสพติด โดยการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาบ้าด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ถูกชักชวนให้เสพ การจำหน่าย เป็นต้น

สารเสพติด หมายถึง ยาบ้าซึ่งเป็นยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทมีลักษณะ

เป็นเมื่อดม แคลซูล ส่วนมากเป็นสีขาวเสฟโดยการกิน ฉีด ออกฤทธิ์ทำให้ไม่่งวง ร่างกาย กระปรี้กระเปร่าชั่วขณะ

กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ 15ปี ที่มีพฤติกรรมต่อไปนี้

1. เก็บตัว แยกตนเอง
2. ไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน
3. หลับในห้องเรียน
4. หนีเรียน
5. เกรดเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยกว่า 2.00
6. ทำตัวเด่นดัง เป็นจุดเด่น
7. ครอบครั้วแตกแยก
8. อยู่ในชุมชนแออัด

กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุ 15 ปี ที่ไม่มีพฤติกรรมต่อไปนี้

1. เก็บตัว แยกตนเอง
2. ไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน
3. หลับในห้องเรียน
4. หนีเรียน
5. เกรดเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยกว่า 2.00
6. ทำตัวเด่นดัง เป็นจุดเด่น
7. ครอบครั้วแตกแยก
8. อยู่ในชุมชนแออัด

ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนในการแสดงความต้องการปฏิเสธ ผลัดผ่อน ต่อรอง เมื่อบุคคลชักชวนให้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการปฏิบัติแล้วไม่เกิดประโยชน์ หรือ มีผลกระทบในแง่ลบที่ตามมา เป็นการหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่อาจนำผลเสียมาสู่ตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการให้สุขศึกษา เพื่อป้องกันและลดปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐาน แนวทางในการวิจัย โดยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสารเสพติด
  - 1.1 ความหมายของสารเสพติด
  - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับแอมเฟตามีน หรือ ยาบ้า
  - 1.3 องค์ประกอบของการติดสารเสพติด
  - 1.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ
  - 2.1 ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพ
  - 2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ
  - 2.3 พัฒนาการของวัยรุ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต
  - 3.1 ความหมายของทักษะชีวิต
  - 3.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต
  - 3.3 กลยุทธ์ในการสร้างทักษะชีวิต
  - 3.4 กลวิธีในการสร้างทักษะชีวิต
  - 3.5 ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับสารเสพติด

1.1 ความหมายของสารเสพติด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ.2525 ให้ความหมายไว้ว่า สารเสพติด คือ สารใดก็ตามเมื่อนำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการกิน ฉีด สูบ ดม ฯลฯ แล้วออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทและร่างกาย โดยถ้าใช้สารนั้นๆ เป็นประจำทุก ๆ วันจะทำให้เกิดผล 4 ประการ คือ (จงรัก อินทรเสวก และคณะ, 2544)

- ต้องเพิ่มปริมาณของสารนั้น เพื่อให้ได้ฤทธิ์เท่าเดิม
- เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิมหรือลดลง จะเกิดอาการขาดยา
- ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะหาสารเสพติดนั้นมาให้ได้
- เกิดผลร้ายทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามของสารเสพติดให้โทษไว้ว่า

สารเสพติดให้โทษ หมายถึง สารใด ๆ ก็ตามเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายด้วยการกิน ฉีด สูบ หรือ ดม หรือ ด้วยวิธีอื่นที่จะมีผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้เสพ ดังนี้ (วิระ ไชยศรีสุข,2540)

1. การเสพติดทางจิตใจ (psychological dependence) หรือการเสพจนเป็นนิสัย (habituation) เป็นภาวะที่ผู้เสพมีความรู้สึกสบายใจมากขึ้นภายหลังจากที่ได้เสพยาแล้ว จะมีการปรับตัวทางอารมณ์เกิดขึ้น มีความต้องการที่จะเสพโดยเริ่มจากความต้องการเพียงเล็กน้อย จนถึงความปรารถนาอย่างแรงกล้า

2. การเสพติดทางร่างกาย (physical dependence) ระบบสรีรวิทยาจะเกิดการปรับตัวต่อยาที่เสพเข้าไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเซลล์ต่าง ๆ ในร่างกาย

3. ความทนทาน (tolerance) หมายถึง ผู้เสพมีความต้องการที่จะเพิ่มปริมาณของยามากขึ้น จึงจะทำให้ได้ผลเหมือนเดิม ลักษณะนี้จะเกิดขึ้นกับยาเสพติดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผีนและอนุพันธ์ของฝิ่น ยาบางประเภทถ้าเพิ่มจำนวนมากอาจมีอันตรายถึงชีวิตได้ เป็นต้นว่า แอมเฟตามีน หรือ LSD

4. การเสพติดเรื้อรัง (addiction) หมายถึง ผู้เสพมีความต้องการที่จะเสพแล้วเสพอีก มีความต้องการยาเป็นจำนวนมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจอย่างเห็นได้ชัด เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นทาสของยาเสพติดอย่างสมบูรณ์ ในระยะนี้ถอนตัวจากการเสพจะเต็มไปด้วยความยุ่งยากลำบากหลายคนพยายามจะเลิกแต่ต้องหวนกลับมาเสพอีก และหลายคนถึงแก่ความตายเพราะเสพยาเกินขนาด หรือร่างกายขาดยา

1.2 ความรู้เกี่ยวกับแอมเฟตามีน หรือยาบ้า (พริ้มเพรา ผลเจริญสุข, 2545)

ยาบ้า คือ สารเคมีสังเคราะห์ที่มีฤทธิ์เป็นสารกระตุ้นประสาทส่วนกลางโดยตรง เป็นรูปยาเม็ดมีขนาด 60 - 120 มก./เม็ด และมีคุณสมบัติเป็นด่างอ่อน pH3-10 เป็นชื่อที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งขึ้นมาแทนชื่อยาบ้า จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.2518 แต่ในปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 135 พ.ศ.2539 ให้เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 เป็นยาที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้น มีสารประกอบหลักในกลุ่มแอมเฟตามีน (amphetamine) เป็นยาอันตรายที่แพร่หลายไปทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชีย เพราะผลิตง่าย และมีความต้องการของตลาด โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น มีการโฆษณาสรรพคุณของยาบ้าว่าสามารถรักษาโรคได้ถึง 39 โรค เช่น โรคจิต โรคประสาท โรคซึมเศร้า โรคปวดศีรษะ โรคความดันโลหิตต่ำ โรคเมาคลิ้น เป็นต้น ขณะที่ผู้ใช้ยาผู้ใช้จะรู้สึกกระฉับกระเฉง มีกำลังวังชา ไม่ง่วงนอน ตาสว่าง ส่วนผู้ที่ไม่เป็นโรคอะไรก็นำยาแอมเฟตามีนมาใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำมาเป็นยาได้ป เพื่อช่วยให้ขยัน ถ้าเป็นนักเรียน นักศึกษาจะช่วยให้หายง่วง ดูหนังสือได้นาน ถ้าเป็นกรรมกรจะช่วยให้ขยันขันแข็งยิ่งขึ้น ถ้าเป็นคนขับรถบรรทุกก็จะช่วยให้ขับรถได้ทั้งวัน ทั้งคืน

รูปแบบพฤติกรรมกรรมการเสพยาบ้า

1. เริ่มทดลองใช้ในหมู่เพื่อน (beginning user) มีผู้นำมาชักชวน แรงยุจากกลุ่มเพื่อนใช้ปริมาณน้อยเสพแล้วเมาเคลิบเคลิ้ม สนุกสนาน ขยัน
2. มีงานเลี้ยง (social user) งานเลี้ยง หรือ นัดสังสรรค์ในหมู่เพื่อนชวนกันเสพ ใช้ปริมาณมากขึ้นเพื่อให้เกิดเมาเหมือนเดิม น้ดบ่อยขึ้น
3. เริ่มซื้อมาใช้เอง (heavy user) ซื้อเสพเองในปริมาณมากและติดต่อกัน 2-3 วัน แล้วหยุดไป 1 - 2 สัปดาห์ โดยเสพที่บ้านเพื่อน ในห้องน้ำโรงเรียนหรือที่บ้าน เริ่มขาดความรับผิดชอบการเรียนหรือขาดงานบางครั้ง

1.3 องค์ประกอบของการติดสารเสพติด

ตามหลักการระบาดวิทยา การติดสารเสพติดมีปัจจัย 3 ประการ คือ

1. ตัวสารเสพติด (agent) หมายถึง ตัวยาหรือสารเสพติด มีฤทธิ์ร้ายแรง เสพเพียงครั้งเดียวก็มีฤทธิ์ทำให้พอใจ เกิดความสุขใจ ผู้เสพจะนิยมเสพในครั้งต่อไป
2. ผู้เสพ (host) ผู้เสพส่วนมากมักจะเริ่มเสพยาในช่วงอายุยังน้อย กำลังอยู่ในวัยคะนองอยากทดลอง เกิดความสงสัย ทำทหาย และมีความเชื่อว่าเมื่อลองแล้วจะไม่ติด
3. สิ่งแวดล้อม (environment)
  - สิ่งแวดล้อมที่สำคัญมาก คือ เพื่อน หรือกลุ่มเพื่อน มักจะเป็นฝ่ายชักนำคะยั้นคะยอล่อใจให้อยากลอง การต้องการเข้ากับเพื่อน เห็นเป็นการโก้หรูเพื่อความสนุก
  - การประชดตัวเอง การมีเรื่องไม่สบายใจและเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดการอยู่ตามลำพัง การขอคำปรึกษาจากเพื่อน เป็นต้น
  - ความหายาก ง่าย ภายในสภาพแวดล้อม ถ้าหาได้ง่ายก็จะทำให้เกิดการใช้ยาขึ้น แต่ในทางกลับกันถ้าไม่สามารถหาได้ หรือหายากก็จะทำให้ไม่มีโอกาสในการทดลองยา
  - ราคายาเสพติดมีราคาถูก หรือแพง ก็จะทำให้เกิดโอกาสในการทดลองยาเสพติดที่แตกต่างกัน ถ้าราคาถูกก็จะทำให้มีความสามารถในการซื้อยามาลองเสพได้ง่ายขึ้น

1.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

นโยบายด้านยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ

ในช่วงปี 2540 - 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายด้านการป้องกันสารเสพติดเอาไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2542)

1. ให้สถานศึกษาทุกแห่งถือปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันศึกษา ทั้งนี้ให้รวมถึงภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียน นักศึกษาที่ติดสารเสพติดด้วย
2. ให้ดำเนินการพัฒนาระบบการเรียนการสอนครบวงจร นับตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร สื่อ วิธีสอน และกิจกรรมของสถานศึกษา เน้นการฝึกทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเยาวชนเพื่อผลทางการพัฒนาบุคลิกภาพและการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสม
3. สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย และ

การเล่นกีฬาตลอดจนกิจกรรมทางเลือกอื่น ๆ เน้นการให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ความมั่นคงทางอารมณ์และความสามัคคีในหมู่คณะ

4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาปรับปรุงสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของสถานศึกษามีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่

5. ให้มีการพัฒนาระบบบริหารและจัดการ ตลอดจนการสนับสนุนทางวิชาการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา เน้นการทำงานในระบบเครือข่าย

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายข้างต้นบรรลุวัตถุประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนงานหลักเอาไว้ 9 แผนงาน คือ

1. แผนงานการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ โดยมีมาตรการดำเนินงาน คือ

1.1 ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในทุกระดับ ดำเนินโครงการทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างความเข้าใจ ความรู้ และตระหนักในปัญหาสารเสพติดแก่ครู อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ประจำวิชาในสถานศึกษาในสังกัด

1.2 ส่งเสริมให้สถานศึกษาและองค์กรทางการศึกษาในท้องถิ่นจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นเตือนสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสารเสพติดทั้งในสถานศึกษา และในชุมชนโดย นักเรียน นักศึกษาได้มีประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม

1.3 สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏและสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น จัดระบบการป้องกันสารเสพติดให้มีศักยภาพเพียงพอ เพื่อให้การสนับสนุนเชิงวิชาการให้แก่สถานศึกษาในท้องถิ่น

1.4 ดำเนินการพัฒนาระบบงานและเครื่องมือในการฝึกอบรมทักษะชีวิตที่จำเป็นให้แก่นักศึกษาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยา ติดยา เพื่อการทดลองและเผยแพร่ขยายผลต่อไป

1.5 ส่งเสริมการสนับสนุนการผลิตและพัฒนาสื่อการสอน แบบเรียนและเอกสาร สิ่งพิมพ์ เพื่อการป้องกันปัญหาสารเสพติดให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการใช้ และ กลุ่มเป้าหมาย

1.6 ส่งเสริมการสนับสนุนให้สถานศึกษาต่าง ๆ จัดบริการแนะแนวในเชิงรุกโดยการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและฝึกทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน นักศึกษาให้มากขึ้น

2. แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก โดยมีมาตรการดำเนินงาน

คือ

2.1 ผลักดันนโยบายการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนแก่สถานศึกษาทั้งทางด้านวิชาการและทรัพยากร เพื่อดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงสร้างของสถานศึกษาให้มีความร่มรื่นปลอดภัย เหมาะแก่การเรียนรู้อุ้และพัฒนาการ

2.2 สนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมจัดกิจกรรมออกกกำลังกาย และ กีฬาอย่างกว้างขวางและเป็นประจำ

2.3 ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมกลุ่มสนใจกิจกรรมนันทนาการ และ กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและ ความสามารถให้มีความหลากหลาย สำหรับนักเรียน นักศึกษา

3. แผนพัฒนาการบริหารและการจัดการ โดยมีมาตรการดำเนินงาน คือ

3.1 ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคลากรระดับบริหาร และ ระดับปฏิบัติในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในระดับกรม มีเจ้าหน้าที่หรือ คณะบุคคลที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินโครงการป้องกันสารเสพติดของสถานศึกษา หรือ องค์กรในสังกัดของตนในฐานะศูนย์ข้อมูลเชิงบริหารและจัดการ

3.3 สนับสนุนให้มีการตรวจและติดตามงานป้องกันสารเสพติดเป็นหนึ่งภารกิจในการตรวจราชการ และ เยี่ยมเยียนนิเทศของกระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการมีงบประมาณเพื่อบริหารและจัดการ ตลอดจนพัฒนาระบบการประสานงานในเครือข่ายอย่างเพียงพอ

4. แผนพัฒนาบุคลากร โดยมีมาตรการดำเนินงาน คือ

4.1 จัดอบรมวิทยากรแกนนำสำหรับหน่วยงานต่างๆเพื่อเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมป้องกันสารเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ

4.2 จัดอบรมแกนนำเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด เพื่อเป็นกลไกสร้างความตระหนักในปัญหา และ สร้างความสำนึกเกี่ยวกับภารกิจที่ต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

4.3 ส่งเสริมให้มีการประชุม สัมมนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในเขตการศึกษาทั้ง 12 เขตและกรุงเทพมหานคร

4.4 จัดหางบประมาณหรือทุนอุดหนุนให้วิทยากรหลักและเจ้าหน้าที่แกนนำของสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการไปดูงานต่างประเทศเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรง

4.5 ให้การสนับสนุนด้านกำลังใจ และสวัสดิการแก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเพื่อเป็นแรงจูงใจในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

5. แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร โดยมีมาตรการดำเนินงาน คือ

5.1 จัดระบบข้อมูลข่าวสารและผลงานเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการใช้ โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่

5.2 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด เผยแพร่แก่ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ ตามความจำเป็น และโอกาสที่เหมาะสม

6. แผนงานรณรงค์ป้องกันยาเสพติด โดยมีมาตรการดำเนินงานคือ

6.1 สนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับองค์กรในท้องถิ่นจัดกิจกรรมรณรงค์ตามโอกาส โดยให้นักเรียน นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงออก

6.2 ส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการกุศลเพื่อป้องกันสารเสพติด การประกวดความสามารถต่าง ๆ และนิทรรศการ

6.3 ผลิต และ พัฒนาสื่อเพื่อการรณรงค์ที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพ และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ

7. แผนงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยมีมาตรการดำเนินงานคือ

7.1 สนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมทดลองจัดบริการฟื้นฟูจิตใจ และเหนี่ยวนำพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาที่ใช้สารเสพติดโดยอาศัยแนวทางกีฬาบำบัด เพื่อให้ผู้ใช้สารเสพติดกลับคืนสู่ภาวะปกติ

7.2 ให้ความร่วมมือกับสถานบำบัด และบิดามารดา ผู้ปกครองในการป้องกันเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดที่ได้รับการถอนพิษยาแล้วไม่ให้วนกลับสู่พฤติกรรมการใช้ยาอีก

8. แผนงานความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยมีมาตรการดำเนินงาน คือ

8.1 ให้นักวิชาการและผู้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันสารเสพติดมีโอกาสศึกษาดูงาน ร่วมประชุมสัมมนา ฝึกอบรมในต่างประเทศ

8.2 สนับสนุนให้หน่วยงานที่ดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

จัดทำโครงการด้านวิชาการและงบประมาณ ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

8.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ ถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติกับประเทศเพื่อนบ้าน

9. แผนงานวิจัยและประเมินผล โดยมีมาตรการดำเนินงาน คือ

9.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ทำการศึกษา สัมรวจ และวิจัยอย่างกว้างขวาง โดยให้ได้รับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินและเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ

9.2 ส่งเสริมให้ทำการศึกษา สัมรวจพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการค้นหาแนวโน้มของปัญหาสารเสพติดในประเทศไทย

9.3 จัดให้มีการติดตามโครงการและประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่ทั้ง 12 เขตการศึกษา

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

2.1 ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพ

ดั่งที่ สวงน สุทธิเลิศอรุณ (2532) กล่าวว่า “ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่แสดงออกของสิ่งมีชีวิต ทั้งที่สังเกตง่ายและสังเกตยาก ได้แก่ กายกรรม เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย วจกรรม เช่น การพูด และมโนกรรม เช่น การคิด (อาจใช้เครื่องมือวัดปริมาณไฟฟ้าในสมองที่เกิดจากการคิด ปริมาณไฟฟ้าของบางคนอาจใช้ขับเคลื่อนไฟเล็ก ๆ ของเด็กเล่นได้) “

และดั่งที่ ลักขณา สิริวัฒน์ (2544) กล่าวว่า “ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือทางอ้อม บางลักษณะอาจสังเกตได้โดยไม่ใช้เครื่องมือช่วยหรือต้องใช้เครื่องมือช่วย “

จากคำจำกัดความของ พฤติกรรม ดังกล่าวแล้ว สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วย โดยทางตรง และทางอ้อมที่สังเกตได้เป็น พฤติกรรมภายนอก และสังเกตไม่ได้เป็นพฤติกรรมภายใน โดยการกระทำ หรือการปฏิบัติของบุคคลต่าง ๆ จะมีผลต่อสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน ครอบคลุมถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน

คือ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทางด้านสุขภาพ ซึ่งสามารถวัดได้ โดยใช้เครื่องมือทดสอบพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ

ธนวรรณ อิมสมบูรณ์ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้น ตามปกติมิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นง่ายนัก การให้ความรู้แต่เพียงอย่างเดียว ไม่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในเรื่องที่ต้องการได้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนมีอยู่หลายวิธี แต่ละวิธีก็มีแนวคิดหลักการแตกต่างกันออกไปเพราะพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะพฤติกรรมสุขภาพเกิดจากสาเหตุหลายสาเหตุประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้นการปลูกฝังหรือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในประชาชนจะเกิดขึ้นได้หรือไม่และเป็นไปในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการด้วยกัน คือ ปัจจัยที่ช่วยโน้มนำ บุคคลให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ (predisposing factors) ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ (enabling factors) และปัจจัยที่ช่วยสร้างเสริมให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ (reinforcing factors)

1. ปัจจัยโน้มนำ (predisposing factors) เป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลโดยตรง ซึ่งอยู่ในลักษณะของความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวิชาสุขศึกษา การเกิด หรือ การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยโน้มนำให้อยู่ในระดับที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ได้นั้น ต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่จุดแรกเริ่มของการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะได้รับมาจากผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว หรือจากสังคมสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป

2. ปัจจัยสนับสนุน (enabling factors) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลต่าง ๆ ได้มีการใช้อุปกรณ์ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงและมีโอกาสที่จะใช้บริการ หรืออุปกรณ์รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ และจัดหาไว้ให้อย่างทั่วถึง ตัวอย่าง เช่น ปัจจัย สนับสนุนของพฤติกรรมสุขภาพในด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง ได้แก่ สถานบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุขต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และโอกาสที่จะใช้บริการต่าง ๆ เหล่านั้น การที่จะให้คนเกิดพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดได้ ก็จะต้องมีถังขยะและระบบการเก็บรวบรวมขยะให้ทั่วถึง หรือการที่จะทำให้ชาวบ้านในชนบท มีพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับโภชนาการได้อย่างเหมาะสม ก็จำเป็นต้องมีแหล่งอาหาร หรือแหล่งผลิตอาหารในท้องถิ่นให้พอเพียงเป็นปัจจัย สนับสนุนเหล่านี้

3. ปัจจัยสร้างเสริม (reinforcing factors) เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในกระบวนการ

การสุขศึกษาออกเหนือไปจากปัจจัยโน้มนำ และปัจจัยสนับสนุนแล้ว ปัจจัยสร้างเสริมในที่นี้ ได้แก่ ปัจจัยเกิดจากการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งในทางตรง และทางอ้อม ตัวอย่าง เช่น การปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในเรื่องต่าง ๆ ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชน ปัจจัยสร้างเสริมที่สำคัญ ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง พี่ น้อง ครู บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน และกลุ่มเพื่อนนักเรียนด้วยกัน รวมทั้งบุคคลที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสังคมภายนอกบ้าน และโรงเรียนด้วย บุคคลเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง หรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในแง่ของการอบรมสั่งสอน การกระตุ้นเตือน การชักจูง การเป็นตัวอย่างที่ดี การดูแล กวดขันรวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการกระทำ หรือการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนก็เช่นกัน ปัจจัยสร้างเสริมที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ ครอบครัว เครือญาติ เพื่อน ๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ พยาบาล ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจะมีบทบาทในการชี้แนะชักจูง สนับสนุน กระตุ้นเตือน และจูงใจให้เกิดการกระทำ หรือพร้อมที่จะกระทำในสิ่งที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพหรือพฤติกรรมสุขภาพตามเป้าหมาย

2.3 พัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่น เป็นวัยหนึ่งที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตเด็กจะต้องปรับตัวมากพอสมควรในการที่จะผ่านวัยนี้ไปได้ด้วยดี เพราะวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีพัฒนาการที่รวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ทำให้เด็กต้องปรับตัว ซึ่งการปรับตัวนำมาซึ่งความวิตกกังวล ความโกรธ ความเครียดทางอารมณ์ วัยรุ่นจึงเป็นวัยหนึ่งที่สังคมควรให้ความสนใจและตระหนักถึงปัญหาทางพฤติกรรมของวัยรุ่นซึ่งมีผลกระทบต่อสังคม (วิภาพร มาพบสุข, 2542)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย วัยนี้เพศหญิงอยู่ในช่วงอายุ 13 - 21 ปี และเพศชายอยู่ในช่วงอายุ 15 - 24 ปี ในช่วง 5 ปีแรกพัฒนาการทางกายในวัยนี้มีอัตราเร็วมาก เพศหญิงสะสมไขมันมากขึ้นจนมีรูปร่างทุกสัดส่วนเกือบเท่าผู้ใหญ่ สะโพกผาย หน้าอกขยาย ส่วนเพศชายกล้ามเนื้อพัฒนามาก เด็กชายที่เคยอ้วนจะผอมลง วัยนี้ยังคงมีลักษณะหิวบ่อย กินจุ ง่วงนอนบ่อย พัฒนาการกลไกทางเพศเท่าวัยผู้ใหญ่ กล่าวคือ เพศหญิงมีประจำเดือน และเพศชายมีการหลั่งน้ำอสุจิ หลังจากนั้นพัฒนาการทางกายค่อย ๆ ช้าลง จนตอนปลายวัยพัฒนาการเกือบเท่าพัฒนาการในวัยผู้ใหญ่

2.3.1 พัฒนาการทางอารมณ์

อารมณ์ของวัยรุ่นมีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากวัยอื่น ๆ คือ มีอารมณ์ผันแปรง่าย หงุดหงิดง่าย มีความเครียดสูง (storm and stress) และมีความรู้สึกต่อตัวผู้ใหญ่ ซึ่งอาจจะเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และทางเพศอย่างรวดเร็ว ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ความล้มเหลวทางการเรียน การขาดความเอาใจใส่ ความรักและความเข้าใจจากครอบครัว สาเหตุเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นแสดงออกมาทางพฤติกรรม เช่น การทำลายสิ่งของ การพูดและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น ดังนั้น บิดามารดาและผู้ปกครองควรทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กวัยนี้ เพื่อให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ตอบสนองที่เหมาะสมรู้จักการเลือกคบเพื่อน และการแสดงออกทางอารมณ์ที่สังคมยอมรับ

2.3.2 พัฒนาการทางสังคม

เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความแตกต่างกับเด็กวัยประถม คือ กลุ่มของเด็กวัยรุ่นจะประกอบด้วยทั้งเพศชายและเพื่อนหญิง ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีกิจกรรมร่วมกันทางสังคมและ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมากทั้งในด้านการเรียน ทักษะคิด ค่านิยม การแต่งกาย และการแสดงพฤติกรรมโดยทั่วไป

ตามทฤษฎี พัฒนาการจิตสังคมของอีริกสัน จะพบว่า วัยรุ่นเป็นที่พยายามหาเอกลักษณ์ของตนเอง โดยพยายามค้นหาความสามารถและความต้องการที่แท้จริงของตนใน อนาคตการค้นหาเอกลักษณ์ของเด็กวัยรุ่นจะเป็นไปด้วยดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และ พัฒนาการที่ได้รับมาตั้งแต่วัยเด็กเป็นสำคัญ รวมทั้งโอกาสที่เด็กจะเป็นอิสระในการค้นหาตาม สภาพการณ์มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และกับกลุ่มเพื่อนซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้จักตนเองมากขึ้น การพยายามค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จะทำให้เด็กวัยรุ่นชอบความมีอิสระ ชอบ ทดลอง ชอบแสวงหาประสบการณ์ มีความต้องการความงามทางร่างกาย ความต้องการรวม พวกพ้อง จะเห็นได้ว่า เพื่อนจะมีอิทธิพลสูงมากต่อวัยรุ่น ดังนั้น การคบเพื่อนที่ดีเยี่ยมจะช่วย ส่งเสริมความเจริญเติบโตและพัฒนาการบุคลิกภาพได้ แม้ว่าวัยรุ่นจะมีความต้องการอิสระและ การคบเพื่อน และยังคงต้องการความรัก ความเอาใจใส่ การให้คำแนะนำ รวมทั้งคำปรึกษา จากผู้ใหญ่ด้วย ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจไม่ให้ความสนใจ ไม่ฟังความคิดเห็นจากวัยรุ่นและมีการแสดง พฤติกรรมโต้ตอบต่อวัยรุ่น ในเชิงควบคุมบังคับ และเจ้าระเบียบกับเขามากเกินไปอาจเกิดปัญหา ความขัดแย้งขึ้น จนทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมต่อต้านผู้ใหญ่ ในเชิงก้าวร้าวและใช้อารมณ์ใน ทางไม่ดีได้เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงต่อระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงจากความเป็น เด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งในด้านรูปร่าง บุคลิกภาพ สังคมและความคิดทำให้เด็กวัยรุ่นอาจเกิด

ความสับสนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนบางครั้งเด็กวัยรุ่นอาจเกิดความสับสน ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนบางครั้งเด็กวัยรุ่นไม่ต้องการรับผิดชอบอะไรแต่ ต้องการเป็นผู้ใหญ่ที่มีสิทธิต่าง ๆ ในสังคม ความสับสนนี้เป็นเหตุทำให้เด็กหันไปจับกลุ่มกัน ขึ้นมาซึ่งมีลักษณะเฉพาะกลุ่มของตน เช่น การแต่งกาย การแสดงท่าทาง การใช้ศัพท์และภาษา การมีค่านิยมของกลุ่มการสร้างลักษณะของกลุ่มขึ้นมา มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นแต่ละคนต้องปรับตัวต่อกลุ่มเพื่อนของตน ถ้าการปรับตัวเป็นไปไม่ได้ด้วยดีในทุกด้านก็ย่อมนำไปสู่การพัฒนาการในวัยต่อไปอย่างราบรื่น หากวัยรุ่นปรับตัวไม่ได้ดี เช่น มีปัญหาการโต้แย้งภายในกลุ่มเพื่อนหรือมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ปัญหาเหล่านี้ย่อมเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนาการในวัยต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต

3.1 ความหมายของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1993) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิต ว่าเป็นความสามารถในการปรับตัว และการมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถจัดการกับความ ต้องการและสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ , 2544)

กรมอนามัย ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิต ว่าเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหาหรอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต (จงรัก อินทรเสวก และคณะ, 2544)

จากคำจำกัดความของ ทักษะชีวิต ดังกล่าวแล้ว สรุปได้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับตัว ประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดการกับปัญหาหรอบตัว และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

3.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลกกำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ หรือ 5 คู่ ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน (กรมสุขภาพจิต,2544) ดังนี้

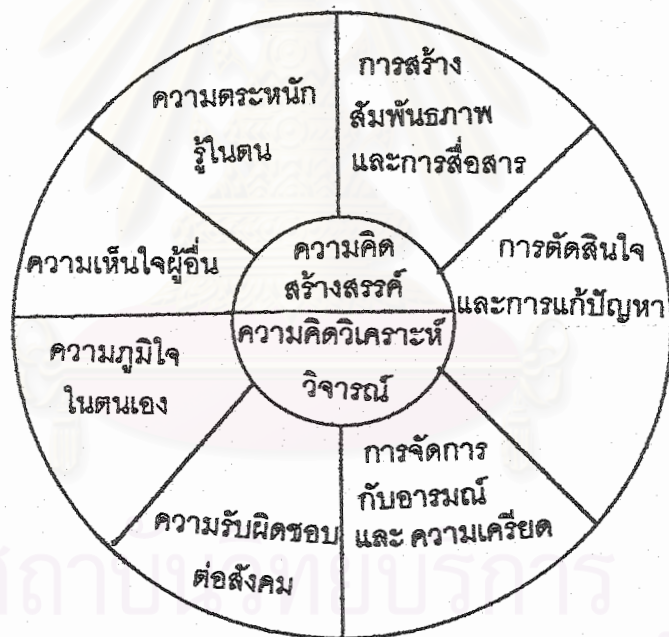
3.2.1 ด้านพุทธิพิสัย (ความรู้) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) และ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (critical thinking)

3.2.2 ด้านจิตพิสัย (เจตคติ) ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน (self awareness) และ ความเห็นใจผู้อื่น (empathy)

3.2.3 ด้านทักษะพิสัย (ทักษะ) มี 3 คู่ ได้แก่

- 1) การสร้างสัมพันธภาพ (interpersonal relationship) และการสื่อสาร (communication)
- 2) การตัดสินใจ (decision making) และการแก้ปัญหา (problem solving)
- 3) การจัดการกับอารมณ์ (coping with emotions) และการจัดการกับความเครียด (coping with stresses)

ในประเทศไทยได้มีการปรับปรุงโดยจัดความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์ วิจารณ์เป็นองค์ประกอบร่วม พร้อมทั้งเพิ่มด้านจิตพิสัยอีก 1 คู่ คือ ความภูมิใจในตนเอง (self esteem) และความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่มีความรุนแรงของกระแสเจตคติและค่านิยมที่ผิด ๆ ตลอดจนการละเลยหรือขาดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมดังปรากฏในแผนภาพและรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของทักษะชีวิต 12 ประการ

ด้านพุทธิพิสัย

1. ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ความสามารถที่จะวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว (critical thinking)

2. ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) ด้านจิตพิสัย	ความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ
3. ตระหนักรู้ในตน (self awareness)	ความสามารถในการค้นหา และเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างจากบุคคลอื่น
4. ความเห็นใจผู้อื่น (empathy)	ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา
5. ความภูมิใจในตนเอง (self esteem)	ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่าง ๆ ของตนโดยไม่มุ่งสนใจแต่เรื่องความโก้เก๋ รูปร่างหน้าตา เสน่ห์ หรือความสามารถทางเพศ
6. ความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) ด้านทักษะพิสัย	ความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญหรือเสื่อมของสังคม
7-8 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (interpersonal communication)	ความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย
9-10 การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา (decision making and problem solving)	ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุ หาทางเลือก วิเคราะห์ ข้อดี ข้อเสีย ของทางเลือก ประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือก และลงมือแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม
11-12 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (coping with emotion and stress)	วิธีการจัดการกับอารมณ์หรือความเครียด และมีวิธีการป้องกันการเกิดอารมณ์หรือความเครียดที่เหมาะสม

3.3 กลยุทธ์ในการสร้างทักษะชีวิต

การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในสถานศึกษาอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด 3 ประการ คือ ส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู

ส่งเสริม หมายถึง การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (normal behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของเด็ก

ป้องกัน หมายถึง ช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (risk behavior) เช่น เด็กที่เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มเข้าสู่เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเด็กปกติ

แก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหาแล้วหรือป่วยแล้ว โดยการช่วยเหลือ บำบัด และรักษา

3.4 กลวิธีในการสร้างทักษะชีวิต

1. การสร้างทักษะชีวิตโดยกิจกรรมในหลักสูตร หรือในห้องเรียน

จากความหมายของทักษะชีวิตที่ว่า "ทักษะชีวิต เป็นความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะ ในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต" ทักษะชีวิตมี 12 องค์ประกอบ คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ความตระหนักรู้ในตน ความเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด

จากองค์ประกอบทั้ง 12 ประการของทักษะชีวิต อาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ทักษะชีวิตทั่วไป ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะเผชิญกับปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้งทะเลาะกัน การตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น ความสามารถนี้กระทรวงศึกษาธิการเรียกว่า "คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้" และเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่เรียกว่า ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (critical thinking)

ความสามารถทั้ง 2 ประการนี้ เกิดจากการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสอนตามปกติในชั้นเรียน ซึ่งการสอนแบบนี้ช่วยให้เด็กได้ฝึกคิดฝึกวิเคราะห์ ก็จะเกิดทักษะชีวิตพื้นฐาน 2 ประการนี้

1.2 ทักษะชีวิตเฉพาะ คือ ความสามารถที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาเฉพาะเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์และเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ ก็ต้องมีทักษะชีวิตเฉพาะอีก 10 ประการที่เหลือ เช่น ความตระหนักรู้ในตนก็คือตระหนักในความแตกต่างระหว่างชายหญิงในเรื่องเพศ ความภูมิใจในตนเอง เช่น ตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะในการปฏิเสธการชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น แต่ในการสอนปกติในหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงก็สามารถสร้างทักษะชีวิตได้ครบทุกตัวเช่นกัน

ทักษะชีวิตเฉพาะ เกิดจากการสอนทักษะชีวิตในวิชาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สังคมศึกษา สร้างเสริมลักษณะนิสัย สุขศึกษา พลศึกษา แนะแนว เป็นต้น

2. การสร้างทักษะชีวิตโดยกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จำเป็นในการสร้างทักษะชีวิตมีหลากหลายลักษณะ เช่น การทำกิจกรรมชมรมต่าง ๆ เมื่อเด็กได้ทำงานร่วมกัน ได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพ ได้สื่อสารกับผู้อื่น ได้รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น ได้ตัดสินใจแก้ไขปัญหา เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไปให้กับเด็ก เช่น กิจกรรมชมรมห้องสมุด กิจกรรมชมรมทางวิชาการต่าง ๆ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เช่น ชมรมด้านสารเสพติด ชมรมด้านภัยเอดส์ ชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน ฯลฯ

3. การสร้างทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการช่วยเหลือแนะนำ(advisory) โดยครูประจำชั้น

ซึ่งหน้าที่การให้คำปรึกษาและช่วยเหลือของครูประจำชั้น คือ การคัดกรอง วิเคราะห์แยกพฤติกรรมของเด็กเพื่อการค้นหาเด็กกลุ่มเสี่ยง และให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ตั้งแต่ต้นก่อนที่จะเด็กจะเป็นเด็กที่มีปัญหารุนแรง

4. สร้างทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกินกว่าที่ครูประจำชั้นจะแก้ไขได้ และต้องอาศัยการใช้จิตวิทยาการแนะแนวหรือการให้คำปรึกษา (counseling) หรืออาจส่งต่อ (refer) กรณีต้องการบำบัดรักษาจากสถานบริการทางสาธารณสุข เช่น การติดยาบ้าแล้วหรือการมีพฤติกรรมทางจิต เป็นต้น

3.5 ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

ความหมายของการปฏิเสธหรือการเจรจาต่อรอง

รัตนา ดอกแก้ว (2539) สรุปความหมายของการปฏิเสธหรือการเจรจาต่อรองว่าเป็นการแสดงออกถึงความต้องการของบุคคลอย่างตรงไปตรงมาเพื่อทำความตกลงร่วมกันกับอีกฝ่าย

3.5.1 การฝึกทักษะการปฏิเสธ

การฝึกทักษะการปฏิเสธ เป็นการฝึกการพูดหรือสื่อสารความต้องการที่จะไม่ปฏิบัติตามอีกฝ่ายหนึ่งในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อผู้ปฏิเสธ ความหนักแน่นและความจริงจังในการปฏิเสธจึงมีความสำคัญมาก (เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์ ,2544)

วิธีการปฏิเสธ

1. แสดงความรู้สึกที่แน่ชัดของตัวเองถึงการไม่ยอมรับ หรือไม่ยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกนำเสนอ

2. ให้เหตุผลของการปฏิเสธและแสดงความรู้สึกอย่างชัดเจนที่จะไม่ปฏิบัติ

3. ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งคำพูด น้ำเสียง และท่าทาง

4. ใช้สายตา โดยจ้องมองไปที่ตาของอีกฝ่ายหนึ่ง

5. ขอฟังความคิดเห็นของฝ่ายชักชวน

6. แสดงความขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ ซึ่งจะช่วยรักษาน้ำใจของผู้ชวน

7. ใช้การต่อรอง การยืดเวลา หรือหากิจกรรมอื่นมาทดแทน

8. ตั้ง "สติ" ให้มั่น ไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดที่สบประมาทหรือการเข้าชี้ ควรยืนยง โดยปฏิเสธซ้ำ และหาทางเลี่ยงจากเหตุการณ์ไปโดยเร็วที่สุด

3.5.2 การฝึกทักษะการต่อรอง

การฝึกทักษะการต่อรอง เป็นการฝึกการพูดหรือสื่อสารความรู้สึกหรือความต้องการในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้พูดและผู้ฟัง โดยพยายามหาทางออกที่ถูกต้องวิธีที่จะช่วยให้ไม่เสียมิตรภาพหรือสัมพันธ์ภาพที่ดีและปลอดภัยจากพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ช่วยให้งบ่งเกิดผลดีแก่ฝ่ายที่อาจจะเสียเปรียบและช่วยประวิงเวลาที่จะเกิดความเสียหายหรือการขาดความรับผิดชอบได้ ซึ่งการต่อรองมักจะใช้กรณีที่เกิดปัญหาเฉพาะหน้าแล้วไม่สามารถปฏิเสธได้

วิธีต่อรอง

1. ให้ข้อเสนอที่จะเกิดผลดีกับทั้งสองฝ่าย

2. บอกปัญหาและข้อวิตกกังวล

3. ถามความรู้สึกของคู่ต่อรอง

4. บอกข้อเสนอที่จะเกิดผลดีกับคู่ต่อรอง

5. บอกข้อเสนอที่จะเกิดผลเสียต่อผู้ใหญ่ที่เคารพรัก (โดยเฉพาะคุณพ่อ คุณแม่)

6. รับสรุปหาทางเลือกและตัดสินใจ

หมายเหตุ

1. การต่อรองเป็นทักษะจำเป็นที่ต้องฝึกปฏิบัติ
2. หากการต่อรองมีที่ท่าว่าจะไม่สำเร็จ ให้พยายามริบหาทางออกจากเหตุการณ์ที่เสี่ยงนั้นหรือร้องขอความช่วยเหลือโดยเร็วที่สุด
3. การมี "สติ" เป็นเรื่องสำคัญขณะเผชิญปัญหาต่าง ๆ
4. ข้อสำคัญที่สุด คือ พยายามหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ไม่ควรประมาทหรืออยากลองเพราะไม่คุ้มค่าและไม่จำเป็น

3.5.3 วิธีการพัฒนาทักษะการปฏิเสธหรือการเจรจาต่อรอง

ในการปฏิเสธหรือเจรจาต่อรองนั้น ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้น 2 ประการ คือ (กระทรวงสาธารณสุข, 2538 อ้างใน ปิยะนุช ชมากร, 2545)

- 1) ต้องมีเจตคติ หรือตัดสินใจแล้วว่าจะไม่กระทำตามในสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการ หรือชักชวน
- 2) บุคคลมีสิทธิหรือความชอบธรรมที่จะปฏิเสธต่อรอง

ขั้นตอนในการฝึกการปฏิเสธต่อรองในขั้นต้นสามารถฝึกปฏิบัติได้โดยมีองค์ประกอบดังนี้ คือ

- 1) การแสดงความรู้สึกของตนเองประกอบเหตุผล ซึ่งจะสามารถโต้แย้งได้มากกว่าการให้เหตุผลธรรมดา
- 2) การขอปฏิเสธ เป็นการแสดงออกถึงสิทธิของตนที่ไม่เห็นด้วย
- 3) การขอความเห็นอีกฝ่าย และขอบคุณเมื่อเขายอมรับซึ่งจะเป็นการรักษาหัวใจ และสัมพันธภาพที่ดีกับอีกฝ่ายหนึ่ง

หากการปฏิเสธต่อรองไม่ได้ผล กล่าวคือ คู่สนทนายืนยันถึงความต้องการเดิม โดยอาจจะใช้วิธีการเข้าชี้หรือสบประมาท สามารถหาทางออกได้ 3 วิธี อย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนี้คือ การปฏิเสธต่าง ๆ การต่อรองขอทำกิจกรรมที่เหมาะสมกว่า และการขอผลัดผ่อน หรือหน่วงเหนี่ยวระยะเวลา

ก่าไลรัตัน เย็นสุจริต (2540) (อ้างใน ปิยะนุช ชมากร, 2545) ได้เสนอแนวทางการพัฒนา หรือวิธีการฝึกทักษะการปฏิเสธต่อรองไว้ โดยมีองค์ประกอบดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนการรู้แจ้งเห็นจริง ประกอบด้วยกิจกรรม ซึ่งได้แก่ การบรรยายนำสั้น ๆ

สถานการณ์จำลอง การสาธิตการสอนโดยเน้นการที่ผู้รับการฝึกเป็นศูนย์กลาง

2. ชั่งลงมือกระทำใช้กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ โดยใช้บทบาทสมมติ หรือการซ้อมบท

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาทักษะการปฏิเสศต่อรอง สามารถฝึกปฏิบัติได้ โดยมีวิธีการดังนี้ คือ

1. การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อได้รับการสนับสนุนกำลังใจ รวมทั้งคำแนะนำและข้อคิดที่เป็นประโยชน์ว่าการปฏิเสศเป็นสิทธิส่วนบุคคล ที่ทุกคนควรเคารพ และยอมรับ

2. การเรียนรู้วิธีการฝึกปฏิเสศ โดยใช้การสื่อสารเพื่อเจรจาต่อรอง หาทางออกที่เหมาะสม เช่น การบอกความรู้สึกของตนเองเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล การต่อรองโดยการทำกิจกรรมอื่นที่ดีกว่ามาทดแทน การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

3. การบอกปฏิเสศอย่างชัดเจนจะต้องแสดงการปฏิเสศอย่างจริงจังทั้งท่าทาง คำพูด และน้ำเสียง และเมื่อการปฏิเสศได้ผล กล่าวคือ เป็นที่ยอมรับด้วยความพึงพอใจทั้ง 2 ฝ่าย ควรขอบคุณ เพื่อรักษาน้ำใจของบุคคลที่มาชวน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ปิ่น โค (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของโปรแกรม สุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" จำนวน 30 คน จัดเป็นกลุ่มทดลอง และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน จำนวน 30 คน จัดเป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ

เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศักดิ์ นุฏลอุดมพานิชย์ และคณะ (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดสุโขทัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดสุโขทัย จำนวน 84 คน เป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 45 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 39 คน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าสามารถทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง การเห็นคุณค่าในตนเอง ความตระหนักในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธและพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าถูกต้องมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ความตระหนักในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชลชัย ทศกุลณี (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์ทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชายเขตการศึกษา 6 ทักษะชีวิต ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้ปกครองเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคชาย เขตการศึกษา 6 " การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ทักษะชีวิต ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้ปกครองเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจดีกว่าก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างทางสถิติ ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในตนเอง ทักษะปฏิเสธ และพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าและไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะปฏิเสธ กับพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า

จรรยา ลาภศิริอนันต์กุล (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านชุมนุมนักเรียนอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการพัฒนา

ทักษะชีวิตผ่านชุมนุมนักเรียนเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอบ้านโป่ง จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะชีวิต โดยผู้นำชุมนุมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับยาบ้า การรู้จักตนเอง การเข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง การแก้ปัญหาเมื่อเผชิญความกดดัน การปฏิเสธและการต่อรอง และการจัดการกับความเครียดดีขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมควร สีทาพา (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ผลการอบรมครูสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์และสารเสพติดในนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการอบรมครูเรื่องการสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันเอดส์และสารเสพติดในนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง วิธีการอบรมครูประจำชั้น 56 คน ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ส่วนครูของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการอบรม แล้วปล่อยให้ครูทั้งสองโรงเรียนสอนตามปกติตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงโดยไม่มีการควบคุมตัวแปรใด ๆ ในระหว่างดำเนินการได้ประชุมครูโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง 1 ครั้ง เพื่อเสนอผลการสำรวจทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนการดำเนินการกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนกลุ่มทดลองคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 5 จำนวน 236 คน กลุ่มควบคุม 238 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า มีครูที่ผ่านการอบรมนำทักษะชีวิตไปใช้สอนในนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 7 คน การเปลี่ยนแปลงของเจตคติก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปกับพฤติกรรมการลองใช้สารเสพติด พบว่า ก่อนทดลองไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) หลังทดลองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

กองสารวัตรนักเรียน (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตราการเข้ายาบ้าของนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาทั่วประเทศ 2) เพื่อศึกษาสถานภาพเศรษฐกิจของสังคมของนักเรียนที่มีผลต่อการเสพยาหรือจำหน่ายยาบ้าในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแบบแผนการมีพฤติกรรมร่วมกับผู้ที่เสพยาบ้า 4) เพื่อศึกษารูปแบบการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มนักเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นประโยควิชาซีพีชั้นปีที่ 3 สายอาชีพ ทุกภาคของประเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผลจากการวิเคราะห์กลุ่มนักเรียนทั้งหมด พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาบ้า ในอัตราประมาณ 1 : 10 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่าง ชายต่อหญิงแล้ว พบว่า มีอัตรา 5 : 1 ของจำนวนผู้มีประสบการณ์ในการเสพยาบ้า กลุ่มอายุที่เสพยาบ้ามากที่สุดมีอายุมากกว่า 18 ปีนักเรียนสายอาชีพมีอัตราการเสพยาบ้ามากกว่านักเรียนสายสามัญ และเป็นนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มากกว่าสังกัดอื่น นักเรียนกว่า 1 ใน 4 ได้ค่าใช้จ่ายไปโรงเรียนระหว่าง 101 - 200 บาทต่อสัปดาห์ และส่วนใหญ่กล่าวว่า จำนวนเงินดังกล่าวเพียงพอ นักเรียนมากกว่าครึ่งเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเงิน คือ ไม่พอใช้ นักเรียนจะขอจากบิดามารดา นักเรียน 3 ใน 4 ที่พักอาศัยกับบิดามารดา และ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน นักเรียนมากกว่าครึ่งมารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิด และดูแลนักเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหาต่างๆจะขอคำปรึกษาหรือไม่เคยขอคำปรึกษาจากมารดาเลย นักเรียนกว่าครึ่งบิดามารดาดูแลนักเรียนมากเกินไป ต้องการครั้งแรกที่มีส่วนกดดันให้นักเรียนตัดสินใจเสพยาบ้า ก็คือ กลุ่มเพื่อน นักเรียนจำนวน 1 ใน 3 ปริมาณยาบ้าที่เสพแต่ละครั้ง 1 เม็ด วิธีการเสพโดยการใช้ไฟลน สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนเสพยาบ้าในครั้งต่อมาคือ เป็นความต้องการของนักเรียนเอง และอยากรู้ฤทธิ์ยา แหล่งที่นักเรียนสามารถหายยาบ้าได้คือ เพื่อนในโรงเรียน รองลงมาคือ เพื่อนบ้าน นักเรียนกว่า 1 ใน 4 ซื้อยาบ้าเสพราคาเม็ดละ 80 บาท นักเรียนประมาณ 3 ใน 4 เสพยาบ้ามาแล้วมีระยะเวลาประมาณ 1 - 364 วัน วิธีการจำหน่ายยาบ้าในโรงเรียน นักเรียนเกือบครึ่งหนึ่งบอกว่าจะจำหน่ายให้เฉพาะคนที่เสพยาบ้าเท่านั้น และนักเรียนจำนวน 1 ใน 4 จะปล่อยยาบ้าให้เฉพาะในกลุ่มเพื่อนสนิท สียาบ้าที่เสพส่วนใหญ่เป็นสีน้ำตาล ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อยาบ้า นักเรียนส่วนหนึ่งจะนึกถึงว่าเป็นยาเสพติด และ ทำให้สมองเสื่อมและมีนักเรียนบางส่วนพูดถึงยาบ้าแล้วจะนึกถึงทำให้ตาสว่างและเพิ่มกำลังวังชา สถานที่ลักลอบเสพยาบ้าได้ดีที่สุดคือ บ้านเพื่อน

เพ็ญลักษณ์ บุญความดี (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้าของนักเรียน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้าของนักเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานกับ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้าของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 470 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพศหญิงและเพศชายในสัดส่วนใกล้เคียง

เคียงกัน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา มารดา บิดา มารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มี อาชีพรับจ้าง มีรายได้ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาท และอาศัยอยู่ใกล้โรงเรียน ตลาด ร้านเกม และชุมชนแออัด ผลการวิเคราะห์ ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้า ของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับยาบ้าในระดับต่ำ มีทัศนคติทางลบต่อ ยาบ้าในระดับสูง และมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้าในระดับสูง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้า พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับ ทักษะคิด และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้า ส่วนความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลพื้นฐาน ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้า พบว่า

- 1) เพศ มีความสัมพันธ์กับความรู้
- 2) เพศมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อยาบ้า
- 3) สถานภาพ สมรสของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้า

ชัย กฤติยาภิชาติกุล และคณะ (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "เครื่องมือประเมินความผูกพันของวัยรุ่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินความผูกพัน ของเยาวชนต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และชุมชน โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องมา ปรับเป็นเครื่องมือชุดใหม่ที่ประกอบด้วยแบบสอบถาม 7 ชุด ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบ ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ : ค่า (construct validity = 0.63 - 0.65 ค่าความ เชื่อมั่นในการประเมินทักษะชีวิตทั่วไป โดยรวม (Overall Generic Skill) สำหรับวัยรุ่น ป. 4 ป.6 $\alpha = 0.9241$ ม.1 - ม.3 $\alpha = 0.9339$ ม.4 - ม.6 $\alpha = 0.9271$ ความเชื่อมั่นในการประเมินแต่ละ องค์ประกอบของทักษะชีวิต (12 ทักษะ) ค่า α อยู่ระหว่าง 0.520 - 0.823 ผลการทดสอบ ในนักเรียน 3800 ราย พบว่า เครื่องมือนี้สามารถประเมินภาพรวมของทักษะชีวิตทั่วไวกว่ากลุ่ม เยาวชนส่วนใหญ่มีทักษะชีวิตสูง หรือต่ำเพียงใด และประเมินแต่ละทักษะว่ากลุ่มเยาวชน เป้าหมายมีทักษะใดมากหรือน้อยเพียงใด

ธนะพงศ์ จินวงษ์ และ พิศมัย อัมตรวงค์ (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2540 - 41" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบขนาดของ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัย แบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบ ถาม ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 9.4 ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอบว่าเคยเสพยาบ้า และร้อยละ 2.64 ยังเสพอยู่ และร้อยละ 16.3 ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระบุว่าเคย เสพยาบ้าโดยที่ร้อยละ 4.53 ยังเสพอยู่ สำหรับนักเรียนหญิงพบว่าเคยเสพยาบ้าร้อยละ 0.5

และร้อยละ 0.73 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนชายเคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 37 - 43 (ยังคงสูบบุหรี่ร้อยละ 10 ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และร้อยละ 17.8 ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5) ในขณะที่การดื่มสุรามีในสัดส่วนที่สูง ร้อยละ 14 - 22 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเสพ

ยาบ้าของนักเรียนมัธยมอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การสูบบุหรี่ รองลงมาคือ การดื่มสุรา การเที่ยวสถานเริงรมย์ เที่ยวกลางคืน การไม่ตระหนักในนโยบายหรือกิจกรรมของทางโรงเรียน การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องว่ายาบ้าไม่เป็นผลเสียกับตัวเอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญอื่น ได้แก่ การพักอาศัยที่หอพัก การมีรายได้ระหว่างเรียนในระดับที่สูง และอายุที่เพิ่มขึ้น

อาทิ ครูศากยวงศ์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมด้านความรู้และการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาบ้าและการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น - ระดับอุดมศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2541 ใช้ตัวอย่างเพื่อการวิจัยทั้งสิ้น 9,090 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า ด้านส่วนประกอบของยาบ้า นั้น นักเรียน นักศึกษามีความรู้น้อยมาก ด้านประเภทของยาบ้ามีความรู้ดีมาก ด้านแหล่งที่มาของยาบ้าพบว่ามีรู้น้อยมาก ด้านฤทธิ์ของยาบ้าพบว่ามีรู้น้อยปานกลาง ด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับยาบ้าพบว่ามีรู้น้อยมาก ด้านรูปแบบของยาบ้าพบว่านักเรียน นักศึกษามีความรู้น้อยมาก ทางด้านสาเหตุของการแพร่ระบาดของยาบ้า พบว่า มีความรู้ในระดับดีมาก ด้านผลเสียของยาบ้ามีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมพบว่ามีรู้น้อยในระดับที่ดีมาก และด้านการลดการแพร่ระบาดของยาบ้า พบว่า มีความรู้ในระดับที่ดีมาก หากพิจารณาในภาพรวมทุกด้านจะเห็นว่านักเรียนนักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาบ้าอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 0.648 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.342 จากการศึกษากการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า นักเรียน นักศึกษาจะปฏิบัติตนโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว พยายามหลีกเลี่ยง ปรึกษาบิดามารดา ออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือการ์ตูน ทำให้สบายไม่คิดมาก ไม่ไปมั่วสุมกับพวกที่เสพยา กรณีมีคนมาชวนให้เสพยาบ้า นักเรียนนักศึกษาจะปฏิบัติตนโดยการเดินหนี ปฏิเสธอธิบายให้คนที่มาชวนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาบ้า อ้างว่าติดธุระ เลิกคบและทำเป็นไม่สนใจแล้วหาทางออกห่าง

วันดี โตะคำ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตในด้าน ความตรง ความเที่ยง และสร้างปกติวิสัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 849 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดทักษะชีวิตเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพ กล่าวคือ 1) มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับองค์ประกอบที่วัด (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 2) มีความตรงตามสภาพ โดยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดทักษะชีวิต และคะแนนจากการประเมินพฤติกรรมของครูประจำชั้นในแต่ละองค์ประกอบมีค่าในระดับค่อนข้างสูง และสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 3) มีความตรงเชิงโครงสร้างโดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (second order confirmatory factor analysis) พบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตทั้ง 9 ด้านมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์เท่ากับ 125.16 ที่องศาอิสระ 117 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.29 4) มีความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในเท่ากับ 0.62 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้ตรวจให้คะแนน 3 ท่าน เท่ากับ 0.851 และ 5) มีความเป็นปรนัยในการตรวจให้คะแนน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของผู้ตรวจ 3 ท่าน ดังนี้ $\gamma_{12} = 0.931$, $\gamma_{13} = 0.843$, $\gamma_{23} = 0.855$ และทุกค่ามีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ปกติวิสัยเปอร์เซ็นต์ไทล์ของแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง

ศศิพร โลจายะ (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปทุมธานี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปทุมธานี การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 78 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่อง บุหรี่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในตนเอง ความรับผิดชอบในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับความเครียดและพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ทักษะการจัดการกับความเครียด

ปิยะนุช ชมากร (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ผลของโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตที่จำเป็นในการป้องกันสารเสพติดสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตที่จำเป็นในการป้องกันสารเสพติดสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พจนารถ องอาจ (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักศึกษาชั้น ปวช. ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักศึกษาชั้น ปวช. ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้น ปวช. ปีที่ 1 จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า มากกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยของทักษะการจัดการกับความเครียดและทักษะการปฏิเสธของกลุ่มทดลองสูงขึ้นก่อนการทดลองและคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า พบว่า ภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้แล้วยังพบว่า ทักษะการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะการปฏิเสธ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า โปรแกรมทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดภายหลังจากการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สูงกว่ากลุ่มควบคุมและสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในตนเอง ความรับผิดชอบในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการแก้ไขปัญหา มีผลกับพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

โบทวิน และคณะ (Botvin, et al 1984) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง " การพัฒนานบุคลิกภาพและความสามารถทางสังคม เพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ " (Prevention of alcohol misuse through the development of personal and social competence : A pilot study) กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในระดับเกรด 7 จำนวน 239 คน กลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการพัฒนานบุคลิกภาพและความสามารถทางสังคม มีจำนวน 20 บทเรียน ๆ ละ 45 นาที นอกจากนั้นได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจเผชิญกับความเครียด ทักษะทางสังคมรวมถึงการฝึกเทคนิคการปฏิเสธต่อการดื่ม เป็นการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ น้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.01)

โดเฮอร์ตี้ (Doherty,1987) ได้ทำการพิสูจน์ข้อสันนิษฐานที่ว่า "สมรรถนะที่เป็นตัวชี้วัดสถานะการสูบบุหรี่ : ทักษะเฉพาะกับความสามารถทั่วไป" (Competency as an indicator of smoking state : specific skills versus global abilities) โดยทำการประเมินผลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะในการแก้ปัญหาของหญิงวัยรุ่นผิวขาว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง (ผู้ไม่สูบบุหรี่) มีการใช้ทักษะปฏิเสธบุหรี่มากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มควบคุม (ผู้สูบบุหรี่) มีการโต้ตอบในการปฏิเสธหรืออย่างไม่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้ไม่สูบบุหรี่ มีแนวโน้มที่จะใช้ทักษะในการแก้ไขปัญหามากขึ้น เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ถูกชักชวนให้สูบบุหรี่

ซาลลิสและเบสท์ (Sallis and Best, 1991) ได้ศึกษา "การประเมินทักษะการปฏิเสธบุหรี่และการลดการสูบบุหรี่" (Assessing skill for refusing cigarette and smokeless tobacco) จำนวน 78 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 12.5 ปี ประเมินโดยแบบทดสอบการโต้ตอบของนักเรียน ต่อการชักชวนให้สูบบุหรี่ โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับเลว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองได้คะแนนในระดับดีมากกว่ากลุ่มควบคุมและมีผู้ที่ได้คะแนนระดับเลวน้อยกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ กลุ่มทดลองยังสามารถปฏิเสธบุหรี่จากเพื่อนได้ ดีกว่า กลุ่มควบคุม

ดิโลเรนโซ (Dilorenzo, 1993) ได้ศึกษา "การประเมินโปรแกรมการศึกษาการป้องกันการใช้ยาสูบหรือ : การศึกษานำร่อง ของนักเรียนในสถานศึกษาเกรด 7" (An evaluation of a tobacco use education prevention program : A pilot study) โดยใช้รูปแบบจิตวิทยาสังคม ซึ่งคำนึงถึงพ่อ - แม่ เพื่อนและอิทธิพลของสื่อ รวมทั้งการสอนทักษะการปฏิเสธ เพื่อต่อต้านการใช้ยาสูบหรือจากสังคม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการศึกษามี 3 ตัวแปร คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาสูบหรือ ทักษะการปฏิเสธการใช้ยาสูบหรือ และ เจตคติต่อการสูบบุหรี่โดยใช้แบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ และทักษะการปฏิเสธการริเริ่มการสูบบุหรี่ตั้งแต่แรกเพิ่มมากขึ้น และได้มีการติดตามผลหลังจากกิจกรรมไปแล้ว 1 เดือน และหลังจากนั้นอีก 1 ปี กลุ่มนักเรียนทดลอง ยังคงไม่สูบบุหรี่เช่นเดิม

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า โปรแกรมทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติดภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ สูงกว่ากลุ่มควบคุม และสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากสรุปผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทักษะชีวิตเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยจากสารเสพติด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการเพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2545 จำนวน 56 โรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 7,559 คน (กองแผนงานกรมสามัญศึกษา และกองนโยบายและแผนสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลปีการศึกษา 2545) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากประชากรดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งหมด 600 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 300 คน และนักเรียนกลุ่มปกติ 300 คน ได้จากการคำนวณ ดังนี้

1. การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1970 อ้างถึงใน ประคอง กรวรรณสูตร, 2535)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} n &= \frac{7559}{1 + (7559)(.05)^2} \\ &= 379.89 \\ &= 380 \text{ คน} \end{aligned}$$

เมื่อกำหนดได้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่าที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด จำนวน 380 คน แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน

2. สุ่มโรงเรียนที่เป็นประชากรโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากกลุ่มโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการทั้งหมด 10 โรงเรียน จากกลุ่มอำเภอละ 2 โรงเรียน

3. สุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่เป็นประชากร ด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง เป็นผู้คัดเลือกเด็กนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ โดยมีนักเรียนทั้งหมด 600 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 300 คน และนักเรียนกลุ่มปกติ 300 คน ดังตารางที่ 8 (ในภาคผนวก ค)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ย ค่าใช้จ่าย อาชีพและการศึกษาของผู้ปกครอง การใช้เวลาว่าง ปัญหาส่วนตัว ประวัติการพบเห็นผู้อื่นเสพยา ประวัติที่ได้รับการยกย่อง และถูกทำโทษ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ลักษณะของคำถามคือ เป็นคำถามปรนัยโดยสร้างสถานการณ์ มีตัวเลือก 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ขึ้นอยู่กับคำตอบดังนี้

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธ โดยใช้คำพูดหรือท่าทีที่รักษาน้ำใจ นุ่มนวล และบอกความรู้สึกของตนเองในความห่วงใยต่อเรื่องนั้น ๆ ให้คะแนน 4 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธ โดยไม่ใช้คำพูดหรือท่าทีที่รักษาน้ำใจ นุ่มนวล และบอกความรู้สึกของตนเองในความห่วงใยต่อเรื่องนั้น ๆ พร้อมทั้งใช้คำพูดที่แสดงถึงการต่อรอง ให้คะแนน 3 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ไม่ปฏิเสธหรือการต่อรอง ยอมรับการใช้ยาบ้า แต่ไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า ให้คะแนน 2 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ยอมรับการใช้ยาบ้า และมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้ยาบ้าให้คะแนน 1 คะแนน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย และ สิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด
2. ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหาเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะชีวิตการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันสารเสพติดอย่างครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และถูกต้องตามหลักเกณฑ์
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ และ ขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานและมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด พิจารณาตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในภาคผนวก ก) ให้คำแนะนำแล้วจึงนำแบบสอบถามไปปรับปรุงเพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขปรับปรุงอีกครั้ง

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง และโรงเรียนวัดตำहु้ มิตรภาพที่ 65 ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 40 คน
6. นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธี Coefficient Alpha ของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่น .89 (ดูในภาคผนวก จ)
7. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทานอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ออกหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียน ในจังหวัดสมุทรปราการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ในเขตสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และรับคืนด้วยตนเอง
4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบเพื่อคัดเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ มาให้คะแนนตามที่กำหนดไว้แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSSPC⁺- Statistical Package for the Social Sciences)

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ย ค่าใช้จ่าย อาชีพและการศึกษาของผู้ปกครอง การใช้เวลาว่าง ปัญหาส่วนตัว ประวัติการพบเห็นผู้อื่นเสพยา ประวัติที่ได้รับ การยกย่อง และถูกทำโทษ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยทักษะการปฏิเสธ และ เจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวม และเป็นรายชื่อ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง เกณฑ์การประเมินผล ค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับทักษะการปฏิบัติ	
3.01 - 4.00	หมายถึง	ดี
2.01 - 3.00	หมายถึง	ปานกลาง
1.00 - 2.00	หมายถึง	ไม่ดี

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาทต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยรวม และรายชื่อตามตัวแปรกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ โดยทดสอบค่า "ที" (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 10 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 600 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 300 คน และนักเรียนกลุ่มปกติ 300 คน ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 593 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 98.83 แยกเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 50.1 ของนักเรียนกลุ่มปกติ จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSSPC⁺ - Statistical Package for the Social Sciences) ผลการวิเคราะห์ได้นำเสนอในลักษณะตารางประกอบความเรียง ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 2 การศึกษาและการเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ

รายการ	นักเรียนทั้งหมด N = 593		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง N = 297		นักเรียนกลุ่มปกติ N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สังกัด						
กรมสามัญศึกษา	297	50.1	147	49.5	150	50.7
สำนักงานการประถมศึกษา	296	49.9	150	50.5	146	49.3
เพศ						
ชาย	269	45.4	142	52.8	127	47.2
หญิง	324	54.6	155	47.8	169	59.2
ค่าใช้จ่ายที่ได้รับในแต่ละวัน						
น้อยกว่า 50 บาท	330	55.6	175	58.9	155	52.4
50 - 100 บาท	257	43.3	118	39.7	139	47.0
มากกว่า 100 บาท	6	1.0	4	1.3	2	0.7
อาศัยอยู่กับ						
บิดา	55	4.2	13	4.4	12	4.1
มารดา	91	15.3	41	13.8	50	16.9
บิดาและมารดา	399	67.3	208	70.0	191	64.5
อื่นๆ (ลุง, ป้า, น้า, อา, ครู, น้อง)	78	13.2	35	11.8	43	14.5

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่สังกัด กรมสามัญศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.1 และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.9 เป็นนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.6 ได้รับค่าใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.6 และอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 67.3

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเสียงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสียงส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.5 เป็นนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 47.8 ได้รับความใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.9 และอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 70.0

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.7 เป็นนักเรียนหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.2 ได้รับความใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.4 และอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 64.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 ในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาใน
 จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ

รายการ	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
	N = 593		N = 297		N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพของบิดา						
รับราชการ	24	4.0	11	3.7	13	4.4
ค้าขาย	96	16.2	52	17.5	44	14.9
รับจ้าง	372	62.7	182	61.3	190	64.2
รัฐวิสาหกิจ	10	1.7	2	0.7	8	2.7
เกษตรกรรม	22	3.7	10	3.4	12	4.1
อื่นๆ(ชาวประมง ว่างงาน)	69	11.6	40	13.5	29	9.8
อาชีพของมารดา						
รับราชการ	7	1.2	2	0.7	5	1.7
ค้าขาย	143	24.1	74	24.9	69	23.3
รับจ้าง	284	47.9	155	52.2	129	43.6
รัฐวิสาหกิจ	4	0.7	1	0.3	3	1.0
แม่บ้าน	120	20.2	54	18.2	66	22.3
เกษตรกรรม	13	2.2	3	1.0	10	3.4
อื่น ๆ (พนักงานบริษัท ว่างงาน)	22	3.7	8	2.7	14	4.7
อาชีพผู้ปกครอง						
รับราชการ	23	3.9	15	5.1	8	2.7
ค้าขาย	136	22.9	73	24.6	63	21.3
รับจ้าง	341	57.5	169	56.9	172	58.1
รัฐวิสาหกิจ	6	1.0	1	0.3	5	1.7
แม่บ้าน	50	8.4	23	7.7	27	9.1
เกษตรกรรม	23	3.9	10	3.4	13	4.4
อื่น ๆ (กรรมกร ชาวประมง ว่างงาน)	14	2.4	6	2.0	8	2.7

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
	N = 593		N = 297		N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาของบิดา						
ไม่ได้รับการศึกษา	9	1.5	5	1.7	4	1.4
ประถมศึกษา	381	64.2	199	67.0	182	61.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	94	15.9	48	16.2	46	15.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	58	9.8	25	8.4	33	11.1
อนุปริญญา หรือ ประกาศนียบัตร	43	7.3	16	5.4	27	9.1
วิชาชีพ						
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	8	1.3	4	1.3	4	1.4
การศึกษาของมารดา						
ไม่ได้รับการศึกษา	23	3.9	11	3.7	12	4.1
ประถมศึกษา	425	71.7	210	70.7	215	72.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	79	13.3	43	14.5	36	12.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	33	5.6	18	6.1	15	5.1
อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร	25	4.2	12	4.0	13	4.4
วิชาชีพ						
ปริญญาตรี	8	1.3	3	1.0	5	1.7
การศึกษาของผู้ปกครอง						
ไม่ได้รับการศึกษา	16	2.7	6	2.0	10	3.4
ประถมศึกษา	376	63.4	190	64.0	186	62.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	92	16.0	50	16.8	45	15.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	58	9.8	31	10.4	27	9.1
อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร	31	5.2	12	4.0	19	6.4
วิชาชีพ						
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	17	2.9	8	2.7	9	3.0

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
	N = 593		N = 297		N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการสมรสของบิดามารดา						
อยู่ด้วยกัน	419	70.7	213	71.7	206	69.6
หย่าร้าง	47	7.9	20	6.7	27	9.1
แยกกันอยู่	69	11.6	38	12.8	31	10.5
บิดาแต่งงานใหม่	37	6.2	18	6.1	19	6.4
มารดาแต่งงานใหม่	34	5.7	17	5.7	17	5.7
บิดาถึงแก่กรรม	50	8.4	25	8.4	25	8.4
มารดาถึงแก่กรรม	13	2.2	5	1.7	8	2.7

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 62.7 มารดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 47.9 ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 57.5 บิดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.2 มารดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 71.7 ผู้ปกครองได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.4 และบิดามารดาอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 70.7

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 61.3 มารดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 52.2 ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 56.9 บิดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.0 มารดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 70.7 ผู้ปกครองได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.0 และบิดามารดาอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 71.7

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 64.2 มารดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 43.6 ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 58.1 บิดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 61.5 มารดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72.6 ผู้ปกครองได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.8 และบิดามารดาอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 69.6

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง และเมื่อมีปัญหาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษาจังหวัดในสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ

รายการ	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
	N = 593		N = 297		N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียนใช้เวลาว่างจากการเรียนทำ						
กิจกรรมใด						
เรียนพิเศษ	38	6.4	15	5.1	23	7.8
เที่ยวกับเพื่อน	196	33.1	95	32.0	101	34.1
เล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย	294	49.6	147	49.5	147	49.7
ฟังเพลง หรือ เล่นดนตรี	306	51.6	147	49.5	159	53.7
พักผ่อน (นอน)	288	48.6	119	40.1	169	57.1
อื่น ๆ (หารายได้พิเศษ	64	10.8	32	10.8	32	10.8
ช่วยงานบ้าน อ่านหนังสือการ์ตูน)						
เวลานักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่						
สบายใจ นักเรียนจะปรึกษา	50	8.4	22	7.4	28	9.5
บิดา	200	33.7	88	29.6	112	37.8
มารดา	256	43.2	150	50.5	106	35.8
เพื่อน	21	3.5	11	3.7	10	3.4
ครู	66	11.1	26	8.8	40	13.5
อื่น ๆ (พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา)						
ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียนคือเรื่อง	324	54.6	161	54.2	163	55.1
การเรียน	120	20.2	51	17.2	69	23.3
การคบเพื่อน	217	36.6	102	34.3	115	38.9
ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ	143	24.1	83	27.9	60	20.3
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	37	6.2	18	6.1	19	6.4
อื่น ๆ (ไม่มีปัญหา)						

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียนฟังเพลงหรือเล่นดนตรี คิดเป็นร้อยละ 51.6 เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่สบายใจนักเรียนและปรึกษาเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และนักเรียนมีปัญหาด้านการเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.6

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเสียงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสียง ส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียน เล่นกีฬาหรือออกกำลังกายและฟังเพลงหรือเล่นดนตรีในจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 49.5 เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่สบายใจนักเรียนจะปรึกษากับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 50.5 และนักเรียนมีปัญหาด้านการเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.2

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียน พักผ่อน (นอน) คิดเป็นร้อยละ 57.1 เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนจะปรึกษากับมารดา คิดเป็นร้อยละ 37.8 และนักเรียนมีปัญหาด้านการเรียน คิดเป็นร้อยละ 55.1

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถม
ศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มปกติ

รายการ	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
	N = 593		N = 297		N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียนเคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า						
เคย	285	48.1	170	57.2	115	38.9
ไม่เคย	308	51.9	127	42.8	181	61.1
นักเรียนเคยเห็นผู้อื่น ขายยาบ้า						
เคย	241	40.6	132	44.4	109	36.8
ไม่เคย	352	59.4	165	55.6	187	63.2
นักเรียนเคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า						
เคย	220	37.1	130	43.8	90	30.4
ไม่เคย	373	62.9	167	56.2	206	69.6
นักเรียนเคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า						
เคย	70	11.8	50	16.8	20	6.8
ไม่เคย	523	88.2	247	83.2	276	93.2
นักเรียนเคยเสพยาบ้า						
เคย	23	3.9	18	6.1	5	1.7
ไม่เคย	570	96.1	279	93.9	291	98.3
บุคคลที่นักเรียนรู้จักคนใดเคยใช้ยาบ้า						
บิดา	6	1.0	3	50.0	3	50.0
มารดา	1	0.2	0	0	1	100.0
พี่ น้อง	33	5.6	17	51.5	16	48.5
เพื่อน	166	28.0	94	56.6	72	43.4
ญาติ	121	20.4	57	47.1	64	52.9
ไม่เคย	319	53.8	158	49.5	161	50.5

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็น
 ผู้อื่นเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 57.9 ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 59.4 ไม่เคยรู้จัก
 คนซื้อขายยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 62.9 ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 88.2 ไม่เคย
 เสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 96.1 และไม่รู้จักบุคคลที่เคยใช้ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 53.8

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เคยเห็น
 ผู้อื่นเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 57.2 ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 55.6 ไม่เคยรู้จัก
 คนซื้อขายยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 56.2 ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 83.2 ไม่เคย
 เสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 93.9 และไม่รู้จักบุคคลที่เคยใช้ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 49.5

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ
 61.1 ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 63.2 ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า คิดเป็นร้อยละ
 69.6 ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 93.2 ไม่เคยเสพยาบ้า คิดเป็นร้อยละ
 98.3 และไม่รู้จักบุคคลที่เคยใช้ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 50.5

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับเกียรติบัตร การถูกทำโทษนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ

รายการ	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
	N = 593		N = 297		N = 296	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียนเคยได้รับเกียรติบัตร หรือ รางวัล						
เคย	425	71.7	206	69.4	219	74.0
ไม่เคย	168	28.3	91	30.6	77	26.0
นักเรียนเคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษ หรือผู้ปกครองถูกเรียก พบจากทางโรงเรียนหรือหน่วยงาน อื่น						
เคย	183	30.9	120	40.4	63	21.3
ไม่เคย	410	69.1	177	59.6	233	78.7
นักเรียนเคยเป็นนักกีฬา						
เคย	388	65.4	208	70.0	180	60.8
ไม่เคย	205	34.6	89	30.0	116	39.2

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เคยได้รับ
เกียรติบัตร หรือรางวัล คิดเป็นร้อยละ 71.7 ไม่เคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษหรือ
ผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 69.1 และเคยเป็น
นักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 65.4

เมื่อจำแนกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่วนใหญ่เคยได้รับ
เกียรติบัตร หรือรางวัล คิดเป็นร้อยละ 69.4 ไม่เคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษ หรือ
ผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 59.6 และเคยเป็นนักกีฬา
คิดเป็นร้อยละ 70.0

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับเกียรติบัตร หรือรางวัล คิดเป็นร้อยละ 74.0 ไม่เคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษ หรือ ผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียน หรือ หน่วยงานอื่น คิดเป็นร้อยละ 78.7 และเคยเป็นนักกีฬา คิดเป็นร้อยละ 60.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัยได้นำคะแนน พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมด กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างกลุ่มเสี่ยงกับกลุ่มปกติ โดยการทดลองค่า "ที" (t-value) โดยรวม และรายชื่อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 7 - 8

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการจำแนกนักเรียนตามกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ

เกณฑ์ระดับการปฏิบัติ	ขีดจำกัดที่แท้จริงของคะแนน	นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
		N = 593		N = 297		N = 296	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทักษะการปฏิบัติดี	3.01 - 4.00	518	87.4	250	84.2	268	90.5
ทักษะการปฏิบัติปานกลาง	2.01 - 3.00	72	12.1	44	14.8	28	9.5
ทักษะการปฏิบัติไม่ดี	1.00 - 2.00	3	0.5	3	1.0	0	0.0
รวม		593	100.0	296	100.0	297	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีคะแนน พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง อยู่ในระดับ ดี คิดเป็นร้อยละ 87.4

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกำบังตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 84.2

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกำบังตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 90.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในจังหวัดสมุทรปราการจำแนกตาม กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ

ที่	รายการ	การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ						t
		นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ		
		N = 593		N = 297		N = 296		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	เมื่อเพื่อนชักชวนให้ไป เสพยาบ้าหลังเลิกเรียน	3.27	0.60	3.24	0.64	3.31	0.56	-1.39
2	เมื่อเพื่อนชักชวนให้ ทดลองเสพยาบ้า ขณะ อยู่ที่บ้านเพื่อน	3.23	0.66	3.15	0.70	3.30	0.60	-2.65*
3	เมื่อเพื่อนในห้องเรียน ยืมเงินเพื่อนำไปซื้อ ยาบ้ามาเสพ	3.43	0.68	3.40	0.72	3.46	0.64	-1.05
4	เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามา ฝาก	3.63	0.63	3.57	0.73	3.70	0.51	-2.59*
5	เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามา ฝากให้ซ่อนไว้ที่บ้าน	3.36	0.58	3.34	0.63	3.37	0.51	-0.52
6	เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับ ให้เสพยาบ้า	2.96	0.67	2.93	0.70	2.99	0.65	-0.85
7	เมื่อเพื่อนพูดจาดูถูก เพราะไม่ยอมเสพยาบ้า ด้วยกัน	3.21	0.64	3.21	0.72	3.22	0.57	-0.27
8	เมื่อเพื่อนติดต่อให้เป็น ผู้จำหน่ายยาบ้าใน โรงเรียนโดยมี ค่าตอบแทน	3.19	0.57	3.16	0.60	3.22	0.55	-1.16

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ที่	รายการ	การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ						t
		นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ		
		N = 593		N = 297		N = 296		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
9	เมื่อเพื่อนขอร้องให้ไป ช่วยซื้อยาบ้าให้	3.39	0.67	3.30	0.73	3.49	0.61	-3.59*
10	เมื่อเพื่อนไม่ให้เข้ากลุ่ม เพราะไม่ยอมเสพยาบ้า	3.40	0.66	3.36	0.73	3.45	0.57	-1.85
11	เมื่อถูกเพื่อนชวนให้ไป เป็นเพื่อนเพื่อหาซื้อ ยาบ้ามาเสพ	3.08	0.67	3.04	0.72	3.12	0.64	-1.47
12	เมื่อนักเรียนมีปัญหา ผลการเรียนไม่ดี เรียน ไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือ ไม่ทัน เพื่อนแนะนำให้ ทดลองเสพยาบ้าเพื่อ ที่จะอ่านหนังสือได้มาก ขึ้นนานขึ้น	3.16	0.79	3.10	0.80	3.22	0.77	-1.24
13	เมื่อนักเรียนถูกบิดา มารดา หรือครูลงโทษ เพื่อนแนะนำให้ลองใช้ ยาบ้าเพื่อที่จะได้ลืม	3.13	0.55	3.10	0.63	3.16	0.45	-1.21
14	เมื่อนักเรียนมีปัญหา เรื่องความรัก เพื่อน แนะนำให้ลองใช้ยาบ้า เพื่อที่จะได้ลืม	3.59	0.77	3.51	0.85	3.68	0.64	-2.55*

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ที่	รายการ	การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ						t
		นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ		
		N = 593		N = 297		N = 296		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
15	เมื่อนักเรียนอยากเทห์หรือไ้แก่ตามแบบดาราที่นิยมเสพยาตามข่าวเพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้า	3.13	0.61	3.09	0.68	3.17	0.54	-1.61
16	เมื่อนักเรียนโดนล้อเลียนถึงปมด้อยเพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยา เพื่อเป็นจุดเด่นในกลุ่ม	3.14	0.56	3.10	0.61	3.17	0.51	-1.47
17	เมื่อนักเรียนโดนรุ่นพี่บังคับให้เสพยาบ้า	3.30	0.86	3.29	0.88	3.30	0.86	-0.16
18	เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่ายาบ้าราคาไม่แพง หาซื้อง่าย	3.32	0.81	3.23	0.87	3.41	0.72	-2.73*
19	เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่ายาบ้าเล็กเสพง่าย	3.62	0.71	3.60	0.74	3.63	0.68	-0.38
20	เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่ามีกรลงโทษทางกฎหมายไม่ร้ายแรง	3.35	0.68	3.34	0.70	3.36	0.65	-0.39

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ที่	รายการ	การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ						t
		นักเรียนทั้งหมด		นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ		
		N = 593		N = 297		N = 296		
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
21	เมื่อนักเรียนพบว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ของนักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาบ้า	3.60	0.75	3.50	0.83	3.70	0.65	-3.22*
22	เมื่อนักเรียนมีญาติที่มีอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ชักรถ ก่อสร้าง กรรมกร ฯลฯ มาปรึกษาว่ามีเพื่อนที่ทำงานด้วยกันแนะนำให้เสพยาบ้าเพื่อจะทำงานได้มากขึ้น นานขึ้น จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามมา	3.44	0.81	3.36	0.86	3.52	0.75	-2.42*
23	เมื่อบุคคลในครอบครัว ของนักเรียนเสพยาบ้า และชักชวนให้นักเรียน เสพด้วย	3.18	0.72	3.13	0.76	3.24	0.68	-1.83
	เฉลี่ยรวม	3.31	0.31	3.26	0.35	3.35	0.27	-3.60*

*P < .05 ($t_{\infty} \geq \pm 1.96$)

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง โดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และ 3.35 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง อยู่ในระดับดี มีจำนวน 22 ข้อ ยกเว้นข้อ 6 ที่ว่า "เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า"

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า ข้อที่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองอยู่ในระดับดี มีจำนวน 22 ข้อ ยกเว้นข้อ 6 ที่ว่า "เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า"

สำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองอยู่ในระดับดี มีจำนวน 22 ข้อ ยกเว้น ข้อ 6 ที่ว่า "เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า"

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองระหว่างนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า มีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 4, 9, 14, 18, 21 และข้อ 22 สำหรับข้ออื่น ๆ ไม่มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ ตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยวิธีการทางสถิติก่อนนำไปใช้ เครื่องมือนี้ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 600 คน เป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 300 คน และนักเรียนกลุ่มปกติ 300 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ 593 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.83 แยกเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 297 คน คิดเป็นร้อยละ 50.1 และนักเรียนกลุ่มปกติ 296 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSSPC⁺ - Statistical Package for the Social Sciences) โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองตามตัวแปรกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ โดยการทดสอบค่า "ที" (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 593 คน นักเรียนส่วนใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นนักเรียนหญิง ได้รับค่าใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท และอาศัยอยู่กับบิดามารดา

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสียงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสียงจำนวน 297 คน ส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเป็นนักเรียนหญิง ได้รับค่าใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท และอาศัยอยู่กับบิดามารดา

นักเรียนกลุ่มปกติ จำนวน 296 คน พบว่า ส่วนใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นนักเรียนหญิง ได้รับค่าใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท และอาศัยอยู่กับบิดามารดา

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่บิดา มารดา ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และบิดามารดาอยู่ด้วยกัน

เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มเสียงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสียงส่วนใหญ่บิดา มารดา ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และบิดามารดาอยู่ด้วยกัน

นักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่ บิดา มารดา ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และบิดามารดาอยู่ด้วยกัน

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้เวลาว่าง และเมื่อมีปัญหาของนักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียนฟังเพลงหรือเล่นดนตรี เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนจะปรึกษากับเพื่อน และมีปัญหาด้านการเรียน

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสียงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสียงส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียน การเล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย และฟังเพลง หรือเล่นดนตรี

เมื่อนักเรียนมีปัญหา หรือเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนจะปรึกษากับเพื่อน และมีปัญหาด้านการเรียน

นักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียน พักผ่อน (นอน) เมื่อนักเรียนมีปัญหา หรือ เรื่องไม่สบายใจนักเรียนจะปรึกษากับมารดา และมีปัญหาด้านการเรียน

1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับยาบ้าของนักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า ไม่เคยเสพยาบ้า และไม่เคยรู้จักบุคคลใดใช้ยาบ้า

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่วนใหญ่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า แต่ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า ไม่เคยเสพยาบ้า และไม่เคยรู้จักบุคคลใดใช้ยาบ้า

นักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า ไม่เคยเสพยาบ้า และไม่เคยรู้จักบุคคลใดใช้ยาบ้า

1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับเกียรติบัตร การถูกทำโทษของนักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่เคยได้รับเกียรติบัตรหรือรางวัล ไม่เคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษ หรือผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น และเคยเป็นนักกีฬา

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่วนใหญ่เคยได้รับเกียรติบัตร หรือรางวัล ไม่เคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษ หรือผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น และเคยเป็นนักกีฬา

นักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับเกียรติบัตร หรือรางวัล ไม่เคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษ หรือผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น และเคยเป็นนักกีฬา

2. การศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ตนเอง

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง มีดังนี้

2.1 ผลการศึกษา ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีดังนี้

2.1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.31 มีนักเรียนร้อยละ 87.4 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับดี นักเรียนร้อยละ 12.1 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีนักเรียนร้อยละ 0.5 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับไม่ดี

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเอง จากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.26 มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ร้อยละ 84.2 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับดี นักเรียนร้อยละ 14.8 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีนักเรียนร้อยละ 1.0 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับไม่ดี

นักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.35 มีนักเรียนกลุ่มปกติ ร้อยละ 90.5 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับดี นักเรียนร้อยละ 9.5 มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และไม่มีนักเรียนกลุ่มปกติที่มีทักษะการปฏิบัติอยู่ในระดับไม่ดี

2.1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นรายชื่อ มีดังต่อไปนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองอยู่ในระดับดี จำนวน 22 ข้อ (ยกเว้นข้อ 6 ที่ว่า“เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า“) ได้แก่

- ข้อ 1 เมื่อเพื่อนชักชวนให้ไปเสพยาบ้าหลังเลิกเรียน
- ข้อ 2 เมื่อเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้า ขณะอยู่ที่บ้านเพื่อน
- ข้อ 3 เมื่อเพื่อนในห้องเรียนขอยืมเงินเพื่อนำไปซื้อยาบ้ามาเสพ
- ข้อ 4 เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามาฝาก
- ข้อ 5 เมื่อเพื่อนนำยาบ้ามาฝากให้ซ่อนไว้ที่บ้าน
- ข้อ 7 เมื่อเพื่อนพุดจาตุฎก เพราะไม่ยอมเสพยาบ้าด้วยกัน
- ข้อ 8 เมื่อเพื่อนติดต่อให้เป็นผู้จำหน่ายยาบ้าในโรงเรียนโดยมีค่าตอบแทน
- ข้อ 9 เมื่อเพื่อนขอร้องให้ไปช่วยซื้อยาบ้าให้
- ข้อ 10 เมื่อเพื่อนไม่ให้เข้ากลุ่ม เพราะไม่ยอมเสพยาบ้า
- ข้อ 11 เมื่อถูกเพื่อนชวนให้ไปเป็นเพื่อนเพื่อหาซื้อยาบ้ามาเสพ
- ข้อ 12 เมื่อนักเรียนมีปัญหาผลการเรียนไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ทัน เพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้า เพื่อที่จะอ่านหนังสือได้มากขึ้น นานขึ้น
- ข้อ 13 เมื่อนักเรียนถูกบิดา มารดา หรือครูลงโทษ เพื่อนแนะนำให้ลองใช้ยาบ้าเพื่อที่จะได้ลืม
- ข้อ 14 เมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องความรัก เพื่อนแนะนำให้ลองใช้ยาบ้าเพื่อที่จะได้ลืม
- ข้อ 15 เมื่อนักเรียนอยากเท่ หรือโก้เก๋ตามแบบดาราที่นิยมเสพตามข่าว เพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้า
- ข้อ 16 เมื่อนักเรียนโดนล้อเลียนถึงปมด้อย เพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้าเพื่อเป็นจุดเด่นในกลุ่ม
- ข้อ 17 เมื่อนักเรียนโดนรุ่นพี่บังคับให้เสพยาบ้า
- ข้อ 18 เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้าโดยให้เหตุผลว่ายาบ้าราคาไม่แพง หาซื้อง่าย
- ข้อ 19 เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้าโดยให้เหตุผลว่ายาบ้าเล็กเสพง่าย

- ข้อ 20 เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้าโดยให้เหตุผลว่ามีบท
ลงโทษทางกฎหมายไม่ร้ายแรง
- ข้อ 21 เมื่อนักเรียนพบว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองของ
นักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาบ้า
- ข้อ 22 เมื่อนักเรียนมีญาติที่มีอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน เช่น
ขับรถ ก่อสร้าง กรรมกร ฯลฯ มาปรึกษาว่ามีเพื่อนที่
ทำงานด้วยกันแนะนำให้เสพยาบ้าเพื่อจะทำงาน ได้
มากขึ้น นานขึ้น จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามมา
- ข้อ 23 เมื่อบุคคลในครอบครัวของนักเรียนเสพยาบ้า และ
ชักชวนให้นักเรียนเสพด้วย

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ พบว่า ข้อที่
นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมกำบังตนเองจากสารเสพติดโดยใช้
ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองอยู่ในระดับดี จำนวน 22
ข้อ เช่นเดียวกันโดยยกเว้น ข้อ 6 ที่ว่า "เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า"

2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมกำบังตนเองจากสารเสพติด
โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2.1 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมกำบังตนเอง
จากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง
โดยรวมระหว่างนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียน
กลุ่มปกติมีพฤติกรรมกำบังตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง
เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนน พฤติกรรมกำบังตนเอง
จากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองเป็น
รายข้อ ระหว่างนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า ข้อที่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและ
นักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมกำบังตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและ
เจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 มีจำนวน 7 ข้อ ดังนี้

- ข้อ 2 เมื่อเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้า ขณะอยู่ที่บ้านเพื่อน
- ข้อ 4 เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามาฝาก
- ข้อ 9 เมื่อเพื่อนขอร้องให้ไปช่วยซื้อยาบ้าให้
- ข้อ 14 เมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องความรัก เพื่อนแนะนำให้ลองใช้ยาบ้าเพื่อที่จะให้ลืม
- ข้อ 18 เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้าโดยให้เหตุผลว่ายาบ้าราคาไม่แพง หาซื้อง่าย
- ข้อ 21 เมื่อนักเรียนพบว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาบ้า
- ข้อ 22 เมื่อนักเรียนมีญาติที่มีอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ชั้บรด ก่อสร้าง กรรมกร ฯลฯ มาปรึกษาว่ามีเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน แนะนำให้เสพยาบ้าเพื่อจะทำงาน ให้มากขึ้นนานขึ้น จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

1.1 จากการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

ประการแรก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เรียนวิชาสุขศึกษาในระบบโรงเรียน ดังที่ กรมวิชาการ (2542) กล่าวว่า เป็นหลักสูตรบังคับ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทุกระดับโดยครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนเรื่องต่าง ๆ ที่เห็นว่าสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนได้ แม้ว่าจะไม่มีรายละเอียดปรากฏในหลักสูตรก็ตาม อีกทั้งยังมีนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด เน้นในประเด็นของการพัฒนาคุณภาพ กระบวนการดำเนินงาน และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต กล่าวว่า การเรียนการสอนจำเป็นจะต้องจัดการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิต สามารถเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วทำให้อยู่รอดปลอดภัยจากภัยสังคมในปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทักษะชีวิตเป็นความสามารถเฉพาะที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาเฉพาะ เช่น ปัญหาสารเสพติด มีทักษะในการปฏิเสธการสอนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น โดยที่ทักษะชีวิตเฉพาะเกิดจากการสอนทักษะชีวิตในวิชาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต, สังคมศึกษา, สร้างเสริมลักษณะนิสัย, สุขศึกษา, พลศึกษา, แวะแนว เป็นต้น และสอดคล้องกับการวิจัยของ ปิ่น โค (2540) สมศักดิ์ นุกุลอุดมพานิชย์ และคณะ (2540) ชลชัย ทศกุลณี (2542) จรรยา ลามศิริอนันต์กุล (2542) สมควร สีทาพา (2543) ศศิพร โลจายะ (2545) ปิยะนุช ษมากร (2545) และพจนารถ องอาจ (2545) โบทวิน และคณะ (Botvin, et al, 1984) โดเฮอร์ตี้ (Doherty, 1987) ซาลลิสและเบสท์ (Sallis and Best, 1991) และ ดิโลเร็นโซ (Dilorenzo, 1993) ที่พบว่า โปรแกรมทักษะชีวิตในการป้องกันสารเสพติด ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะในทุก ๆ ด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุมและสูงกว่า ก่อนการทดลอง ในการแก้ไขปัญหาสารเสพติด ชัย กฤติยาภิชาติกุล และคณะ (2543) และวันดี โต๊ะคำ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมินทักษะชีวิตทั้งในระดับสากลและในระดับประเทศ เพื่อสามารถวางแผนการสอนทักษะ

ชีวิต การคัดกรองเพื่อหาทักษะชีวิตส่วนที่ขาด และค้นหากลุ่มเป้าหมาย เพื่อเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งในการประเมินผลการเสริมสร้างทักษะชีวิตในเวลาต่อไป

ประการที่สอง จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ บิดาและมารดา และสถานภาพการสมรส คือ บิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัญญา ดีปานวงศ์ (2541) และเพ็ญลักษณ์ บุญความดี (2543) พบว่า การได้รับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอิทธิพลของการปลูกฝัง หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สุขภาพในแง่ของการอบรมสั่งสอน การกระตุ้นเตือน การชักจูง การเป็นตัวอย่างที่ดี การดูแล กวดขัน รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการกระทำหรือการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมจากบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังที่ ธนวรรณ อิมสมบุญ (2529) ได้กล่าวว่า ปัจจัยสร้างเสริมที่สำคัญ ได้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง พี่ น้อง ครู บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน และกลุ่มเพื่อนนักเรียนด้วยกัน รวมทั้งบุคคลที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสังคมภายนอกบ้าน และโรงเรียนด้วย บุคคลเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสอดคล้องกับสำนักงาน ป.ป.ส. (2545) ได้กล่าวว่า บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู เป็นบุคคลที่ใกล้ชิด เยาวชนตั้งแต่เล็กจนโต หาก บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู ดูแลให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่และเลี้ยงอบรมสั่งสอนเยาวชน อย่างดีและมีคุณภาพ จะเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเยาวชนได้

ประการที่สาม จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า ไม่เคยเสพยาบ้า ไม่เคยไม่รู้จักบุคคลซื้อขายยาบ้า ส่วนใหญ่ได้รับค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน น้อยกว่า 50 บาท เพราะส่วนใหญ่บิดามารดา และผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการใช้สารเสพติดน้อยเพราะไม่มีเงินเพียงพอในการนำไปซื้อ ยาบ้า

ประการที่สี่ จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างจากการเรียนฟังเพลง หรือเล่นดนตรี รองลงมาใช้เวลาว่างจากการเรียน เล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย และส่วนใหญ่เคยเป็นนักกีฬา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำให้ห่างไกลสารเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่น โค (2540) และศศิพร โลจายะ (2545) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาว่าง ดูโทรทัศน์และฟังเพลง และยังคงสอดคล้องกับ จงรัก อินทรเสวก และคณะ (2544) กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดถือว่าการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดในระยะยาว โดยการกำหนดมาตรการสร้างกิจกรรมทางเลือก ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน โดยการดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น การส่งเสริมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง เป็นรายข้อ จากผลการศึกษานักเรียนสามารถอภิปรายในแต่ละข้อที่นักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ ข้อที่ 6 ที่ว่า "เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า" ดังที่ วิมาพร มาพบสุข (2542) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กวัยรุ่นชอบความอิสระ ชอบทดลอง ชอบแสวงหาประสบการณ์ มีความต้องการความงดงามทางร่างกาย ความต้องการรวมพวกพ้อง จะเห็นได้ว่าเพื่อนจะมีอิทธิพลสูงมากต่อวัยรุ่น นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นอาจเกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ทำให้เด็กหันไปจับกลุ่มกันขึ้นมา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ กลุ่มของตน มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นแต่ละคนต้องปรับตัวตามกลุ่มเพื่อนของตน และดังที่พรพิมล ผลเจริญสุข (2545) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือเพื่อน หรือกลุ่มเพื่อนมักจะเป็นฝ่ายชักนำคะยั้นคะยอ ล่อใจให้อยากลอง การต้องการเข้ากลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกองสารวัตรนักเรียน (2543) ที่ทำการศึกษา สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษาพบว่า ความต้องการครั้งแรกที่มีส่วนกดดันให้นักเรียนตัดสินใจเสพยาบ้าก็คือ กลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล วรดิถ (2544) ที่ทำการศึกษา ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา พบว่า เพื่อนเป็นสาเหตุของการติดยา

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามตัวแปรกลุ่มเสียงและกลุ่มปกติ มีดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยรวมระหว่างนักเรียนกลุ่มเสียงและนักเรียนกลุ่มปกติ พบว่า นักเรียนเสียงและนักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองดีกว่านักเรียนกลุ่มเสียง สามารถอภิปรายผล ดังนี้

ประการแรก นักเรียนกลุ่มปกติ พบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองอยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากความสามารถในการปรับตัวสามารถเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้ แล้วทำให้อยู่รอดปลอดภัยจากภัยสังคม แสดงให้เห็นว่า บิดามารดา ผู้ปกครองมีการดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2544) ที่ว่า การสร้าง

ทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (normal behavior) ด้วยการส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มเสี่ยง แม้พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองอยู่ในระดับดี แต่ก็มีแนวโน้มจะมีปัญหา ดังที่กรมสุขภาพจิต (2544) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีปัจจัยเสี่ยง เช่น ครอบครัวแตกแยกมาอยู่หอพักอยู่ในชุมชนที่มีปัญหามาก การเรียนไม่ดี ฯลฯ หรือเริ่มมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น เก็บตัว ไม่สนใจเรียน ทำตัวเด่นดัง ฯลฯ จะต้องให้การช่วยเหลือเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (risk behavior) ด้วยการป้องกันดังแผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา (ภาคผนวก ข.) และ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงยังคงอยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งมีครูผู้สอน สามารถสอดแทรกทักษะชีวิตในการเรียนการสอนอีกทั้ง ครูฝ่ายปกครอง และครูแนะแนว ได้ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และในการคัดกรองนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง แก้ไขป้องกัน ให้กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ

ประการที่สอง นักเรียนกลุ่มปกติ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา สถานภาพการสมรสบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน ส่วนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา สถานภาพการสมรสบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่น โค (2540) และศศิพร โลจายะ (2545) พบว่า ทั้งกลุ่มควบคุม และ กลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา สถานภาพการสมรสบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญลักษณ์ บุญความดี (2543) พบว่า สถานภาพการสมรสของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาบ้า

ประการที่สาม นักเรียนกลุ่มปกติ และนักเรียนกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่ได้รับค่าใช้จ่ายในแต่ละวันน้อยกว่า 50 บาท และนักเรียนกลุ่มปกติส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า และไม่เคยเสพยาบ้า และส่วนใหญ่ไม่เคยไม่รู้จักบุคคลใช้ยาบ้า แต่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า ไม่เคยรู้จักคนซื้อขายยาบ้า ไม่เคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้า และไม่เคยเสพยาบ้า และส่วนใหญ่ไม่เคยไม่รู้จักบุคคลใช้ยาบ้า อาจเนื่องมาจากบิดา มารดา และผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้นักเรียนกลุ่มปกติ และนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีโอกาสในการใช้สารเสพติดน้อย เนื่องจากมีเงินไม่เพียงพอในการนำไปซื้อสารเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิ ครูศากยวงศ์ (2544) ที่ทำการศึกษากิจกรรมด้านความรู้ และการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า นักเรียน นักศึกษาจะปฏิบัติตนโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว พยายามหลีกเลี่ยง ปรึกษาบิดามารดา ออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือการ์ตูน ทำให้สบายไม่คิดมาก ไม่ไปมั่วสุมกับพวกที่เสพยา กรณีมีคนมาชวนให้เสพยาบ้า นักเรียน นักศึกษาจะปฏิบัติตนโดยการเดินหนี ปฏิเสธ อธิบาย

ให้คนที่มาชวนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาบ้า อ้างว่าติดธุระ เลิกคบและทำเป็นไม่สนใจแล้วหาทางออกห่าง

2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง อยู่ในระดับดีและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 7 ข้อโดยที่ทุกข้อนักเรียนกลุ่มปกติมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองดีกว่านักเรียนกลุ่มเสี่ยง ดังข้อที่ว่า "เมื่อเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้า ขณะอยู่ที่บ้านเพื่อน" "เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามาฝาก" "เมื่อเพื่อนขอร้องให้ไปช่วยซื้อยาบ้าให้" "เมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องความรัก เพื่อนแนะนำให้ลองใช้ยาบ้าเพื่อที่จะได้ลืม" "เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่ายาบ้าราคาไม่แพง หาซื้อง่าย" "เมื่อนักเรียนพบว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาบ้า" "เมื่อนักเรียนมีญาติที่มีอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ขับรถ ก่อสร้าง กรรมกร ฯลฯ มาปรึกษาว่ามีเพื่อนที่ทำงานด้วยกันแนะนำให้เสพยาบ้าเพื่อจะทำงานให้มากขึ้น นานขึ้น จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามมา" ที่เป็นเช่นนี้ อาจเพราะนักเรียนกลุ่มปกติ และ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยจึงมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองการอยู่ในระดับดีเหมือนกันแต่นักเรียนกลุ่มปกติอาจมีความตั้งใจ สนใจในการเรียนที่ดีกว่าเล็กน้อยและวัยรุ่นเป็นวัยอยากรู้อยากลอง ดังที่ พริ้มเพรา ผลเจริญสุข (2545) กล่าวว่า ผู้เสพยาบ้ามากมักจะเริ่มต้นเสพยาในช่วงอายุน้อย กำลังอยู่ในวัยคะนอง อยากรทดลอง เกิดความสงสัย ทำหาย และ เชื่อว่าเมื่อลองแล้วจะไม่ติด ทางด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มเพื่อนมักจะเป็นฝ่ายชักนำคะยั้นคะยอ ล่อใจให้อยากลอง การต้องการเข้ากับเพื่อน การประชดตัวเอง การที่มีเรื่องไม่สบายใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กองสารวัตรนักเรียน (2543) พบว่า ความต้องการครั้งแรกที่มีส่วนกดดันให้นักเรียนตัดสินใจเสพยาบ้า ก็คือ กลุ่มเพื่อน สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนเสพยาบ้าในครั้งต่อมาคือ เป็นความต้องการของนักเรียนเอง และอยากรู้ฤทธิ์ยา แหล่งที่นักเรียนสามารถหายาบ้าได้ คือ เพื่อนในโรงเรียน นักเรียนกว่า 1 ใน 4 ซื้อยาบ้าเสพยาบ้าเม็ดละ 80 บาท นักเรียนจำนวน 1 ใน 4 จะปลอยยาบ้าให้เฉพาะในกลุ่มเพื่อนสนิท และมีนักเรียนบางส่วนพูดถึงยาบ้าแล้ว จะนึกถึงทำให้ตาสว่างและเพิ่มกำลัง สถานที่ลักลอบเสพยาบ้าได้ดีที่สุด คือ บ้านเพื่อน และ ดังที่ พริ้มเพรา ผลเจริญสุข (2545) กล่าวว่า ความยากง่ายภายในสภาพแวดล้อม ถ้าหาซื้อได้ง่าย

ก็ทำให้เกิดการใช้ยาขึ้น และราคาของยาเสพติดมีราคาถูกหรือแพงก็จะทำให้เกิดโอกาสในการทดลองยาเสพติดที่แตกต่างกัน ยังสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2544) กล่าวว่า สภาพครอบครัวที่มีปัญหา โดยเฉพาะครอบครัวที่บิดามารดาใช้สารเสพติด หรือ มีส่วนเกี่ยวข้องก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นติดยาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2545) กล่าวว่า ยาบ้าเป็นสารเสพติดที่นิยมในหมู่ผู้ประกอบการอาชีพช้อปปิ้งออนไลน์ และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งต้องการใช้ฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้สามารถทำงานได้ทน นาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการพัฒนาให้ถาวรตลอดไป เพราะสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยอบายมุข สื่ออัยยุ การระบาดของสารเสพติด มีแนวโน้มของการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาดังนั้น การจัดการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนสามารถเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แล้วทำให้ตัวเองสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.1 โรงเรียนควรมีนโยบายให้ครูผู้สอนทุกคน / วิทยากร สอนทักษะชีวิตสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกรายวิชาตามความเหมาะสม

1.2 โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุม ครู-ผู้ปกครอง และมีกิจกรรมระหว่างครู-ผู้ปกครองในการสร้างสัมพันธภาพในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นอีกทั้งร่วมกันแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติด

1.3 โรงเรียนควรจัดตั้งชมรมกีฬา / ดนตรี และอื่น ๆ พร้อมทั้งกำหนดให้นักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกชมรมอย่างน้อย 1 ชมรม และในแต่ละชมรม กำหนดให้มีการแสดง / สาธิตผลงานประจำปีเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

1.4 โรงเรียนควรจัดให้มีสายสืบ ในการช่วยสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

2. จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะ

การปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง เป็นรายข้อ มีบางข้อที่นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มปกติมีทักษะการปฏิบัติในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเพื่อนในช่วงวัยรุ่น "เพื่อน" นับเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล ดังนั้นการดำเนินงานป้องกันสารเสพติดต้องตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของกลุ่มเพื่อน

2.1 ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยสามารถสอดแทรกการสร้างทักษะชีวิตในวิชาที่เกี่ยวข้องและจัดกิจกรรม ชมรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันสารเสพติด เช่น เพื่อนเตือนเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน โดยจับคู่ให้นักเรียนกลุ่มปกติกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษา โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีหลายปัจจัยที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี กับนักเรียนที่มีทักษะการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดอยู่ในระดับดี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับไปปรับปรุงทักษะการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดกับนักเรียนคนอื่นต่อไป
3. ควรได้มีการศึกษาทักษะด้านอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมในการป้องกันสารเสพติด เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันสารเสพติด
4. ควรได้มีการศึกษาจัดโปรแกรมในการศึกษาวิจัย เพื่อการป้องกันสารเสพติดเป็นกรณีศึกษา
5. ในการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด ควรได้มีการสอบถามบุคคลใกล้ชิดกับนักเรียน การสัมภาษณ์ และการสังเกตประกอบกันไปด้วย เพื่อผลการวิจัยที่มีความหลากหลายในข้อมูล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จรงค์ อินทรเสวก และคณะ. **แนวทางการจัดกิจกรรมต้านภัยยาเสพติดในสถานศึกษา.**

กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ประสานมิตร, 2544.

จรรยา ลาภศิริอินันต์กุล. **การพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นย่านชุมชน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสุศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

ชลภัย ทศกุลณี. **การประยุกต์ทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชายเขตการศึกษา 6.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสุศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.**

ชัย กฤติยาภิชาติกุล และคณะ. **เครื่องมือประเมินความผูกพันของวัยรุ่น.** เชียงใหม่ : ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 10, 2543.

ธนะพงศ์ จินวงษ์ และ พิสมัย อัมตรวงศ์. **แนวทางการดำเนินงานการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาในระดับจังหวัด ปีการศึกษา 2543.** กรุงเทพฯ : กองประสานการปฏิบัติการบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติด กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2543.

ธนวรรณ์ อิมสมบุญ. **การประเมินผลงานสุศึกษาในโรงเรียน : กระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ, วารสารสุศึกษา (มกราคม – เมษายน 2528) : 60.**

ป.ป.ส., สำนักงาน. **Wanted** ชาติต้องการพลัง.(ม.ป.ท.) : 2545

ปิ่น โค. **ประสิทธิผลของโปรแกรมสุศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตการศึกษา(สุศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.

ปิยะนุช ชมากร. **ผลของโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันสารเสพติดที่มีต่อนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

ประคอง กรรณสูต. **สถิติเพื่อการวิจัยคำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ**.เอกสารการสอนชุดวิชา สุขศึกษาหน่วยที่ 1 - 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.
- พจนารถ องอาจ. **การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน ชั้นปวช. ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาวิชาสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- พรพิมล วรดิลก. ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2544) : 42.
- พริ้มเพรา ผลเจริญสุข. **ยาเสพติดพิษร้าย**. (ม.ป.ท.) : 2545.
- เพ็ญลักษณ์ บุญความดี. **ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมกำป้องกันตนเองจากยาบ้า ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศิลปศาสตร์(คหกรรมศาสตร์ศึกษา)คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- เพียงเพ็ญ เอี่ยมละออ. **ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ**.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณะ สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.
- รัตนา ดอกแก้ว. **ผลของการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดแพร่**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2544.
- วันดี ไต่คำ. **การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3**.วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วิชากร, กรม. **เอกสารแนะนำหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับสารเสพติด และโรคเอดส์ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา**.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ ครูสภา,2542.
- วิภาพร มาพบสุข. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2542.
- วีระ ไชยศรีสุข. **การติดยาเสพติด**.จดหมายข่าวสมาคมวิชาชีพสุขศึกษา. (มกราคม – มีนาคม 2540). 16.
- วิเชียร เกตุสิงห์. "ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้", **ข่าวสาร การวิจัยการศึกษา**. (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2538) :8 –11.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์, 2532.

สมควร สีทนา. **ผลการอบรมครูสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์และสารเสพติดในนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น**. ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 6 ขอนแก่น, 2543.

สมศักดิ์ นุกุลอุดมพาณิชย์ และคณะ. **การสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย**. **วารสารนโยบายและแผนสาธารณสุข** (เมษายน - มิถุนายน 2543) 42.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพฯ ฯ : วัฒนาพานิช, 2544.

สารวัตรนักเรียน, กอง. **รายงานผลการวิจัยการศึกษา สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, 2543.

สุขภาพจิต, กรม. **คู่มือการสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ ฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2544.

สุขภาพจิต, กรม. **ความรู้เรื่องยาบ้า ฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2545.

อาทิ ครูศากยวงศ์. **ตามติดพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียน นักศึกษาในเขตภาคใต้**. **วารสารการศึกษานอกโรงเรียน**. (กรกฎาคม 2544) 25.

เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์. **เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544”**. (เอกสารอัดสำเนา)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Botvin, G.J., et al. "Prevention of alcohol misuse through the development of personal and social competence: A pilot study." *Journal of Studies on Alcohol*. 45 (November 1984): 550-552.

Dilorenzo, D. "An evaluation of a tobacco use education-prevention program: a pilot study." *Journal of Substance Abuse*. 14 (April-June 1993): 369-374.

Doherty, K. *Competency as an Indicator of Smoking State: Specific Skills Versus Global Abilities*. University of New Orleans, 1987.

Sallis, F. Garcia, and Best, J.A. "Assessing skill for refusing cigarette and smokeless tobacco," *Journal of Behavioral Medicine*. 13 (May 1991): 489-503

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความร่วมมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2770.0603)/0421

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 มกราคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน อธิบดีกรมสามัญศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายชื่อโรงเรียน 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโท ภาควิชาสุขศึกษา
สาขาวิชาพลศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการป้องกัน
ตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวาทน์ หอมสนิท เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสิริมา สมศรี
ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)/0436

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

24 มกราคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสุขศึกษา สาขาวิชา
พลศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองจาก
สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวาทน์ หอมสนธิ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อ
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)/0433

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 มกราคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสุขศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวาทนี หอมสนธิ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณาอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสิริมา สมศรี ได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)/0423

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

23 มกราคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสุขศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนवासี และ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพวาทนี หอมสนธิ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสิริมา สมศรี ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-22182680

ที่ ศธ 0806/2137

กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
กทม. 10300

5 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน

ด้วยนางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสุขศึกษา สาขาวิชา
พลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง "พฤติกรรมการ
ป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ" ในการนี้
ผู้วิจัยมีความประสงค์ขอนำเครื่องมือวิจัยเก็บข้อมูลในโรงเรียนนี้ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กรมสามัญศึกษาได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน
การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมสมควรให้การ
สนับสนุน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายปัญญา วงศ์กุ่มัด)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมสามัญศึกษา

กองการมัธยมศึกษา

โทร. 0-2218-5095

โทรสาร 0-2218-1392

ที่ ศธ 1180/162

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ กทม 10300

31 มกราคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูล

ด้วย นางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา
พลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง
"พฤติกรรม

การป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ" ใน
การนี้ นิสิตมีความประสงค์จะเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน
สังกัดของท่าน (รายชื่อโรงเรียนดังแนบ) โดยการตอบแบบสอบถาม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นควรให้ความ
อนุเคราะห์แก่นิสิตในการเก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดกับโรงเรียน
โดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้โรงเรียนดังกล่าวให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายดิลก พัฒน์วิชัยโชติ)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

โทร. 0-2218-5559-63

โทรสาร 0-2218-0588

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา โทร.147

ที่ ศธ 1180/276

วันที่ 31 มกราคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน เลขาธิการ กปช.

ด้วย นางสาวสิริมา สมศรี นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสุขศึกษา สาขาวิชา
พลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง
"พฤติกรรม

การป้องกันตนเองจากสารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ"
ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน
สังกัด สปช. (รายชื่อโรงเรียนดังแนบ) โดยการตอบแบบสอบถาม

สนม. พิจารณาแล้วเห็นควรให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตในการเก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้
นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดกับโรงเรียนโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และลงนามในหนังสือแจ้ง สปจ.สมุทรปราการ
ทราบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

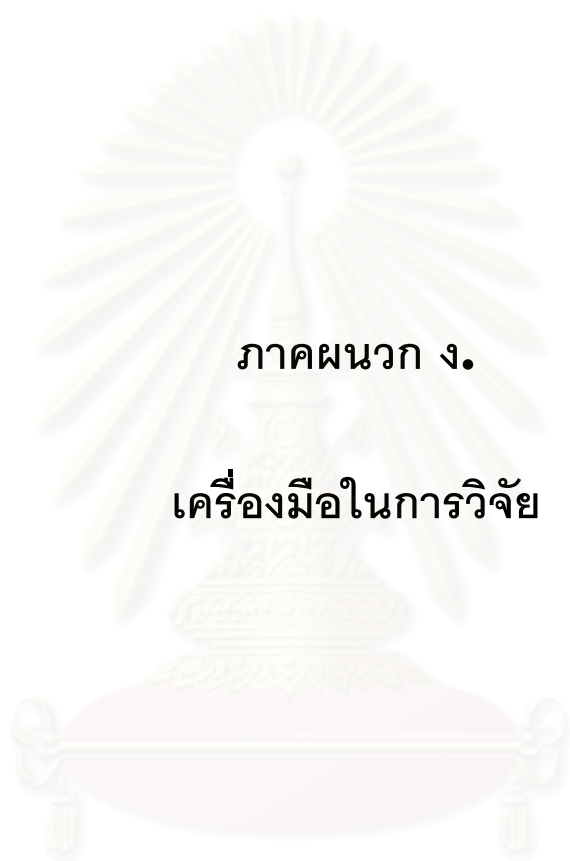
ภาคผนวก ค.

ตารางแสดงจำนวนโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สังกัด
กรมสามัญศึกษาและสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่ม โรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	นักเรียนกลุ่มเสี่ยง		นักเรียนกลุ่มปกติ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	หาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา	30	10.1	30	10.1
2	วัดแพททศา	30	10.1	28	9.5
3	หลวงพ่อบานคลองด่านนุสรณ์	27	9.1	30	10.1
4	วัดปานประสิทธิ์าราม	30	10.1	29	9.8
5	บางพลีราษฎร์บำรุง	30	10.1	30	10.1
6	วัดราษฎร์บูรณะ	30	10.1	30	10.1
7	วิสุทธิกษัตริย์	30	10.1	29	9.8
8	วัดชมนิมิตร	30	10.1	30	10.1
9	ป้อมนครราชสวทยานนท์	30	10.1	30	10.1
10	ป้อมพระจุลจอมเกล้า	30	10.1	30	10.1
รวม		297	100	296	100

ภาคผนวก ง.

เครื่องมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง และเขียนเครื่องหมาย X ลงใน ( ) หน้า ข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. เพศ ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง
- 2.เกรดเฉลี่ย.....
3. ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ...../วัน
4. ขณะนี้นักเรียนอาศัยอยู่กับใคร
  - ( ) 1. บิดา ( ) 2. มารดา
  - ( ) 3. บิดาและมารดา ( ) 4. อื่นๆ(ระบุ).....
5. อาชีพของบิดา มารดา และผู้ปกครอง คือ
  - 5.1 บิดา ( ) 1. รับราชการ ( ) 2. ค้าขาย ( ) 3. รับจ้าง
( ) 4. รัฐวิสาหกิจ ( ) 5. เกษตรกรรม ( ) 6. อื่นๆ(ระบุ).....
  - 5.2 มารดา ( ) 1. รับราชการ ( ) 2. ค้าขาย ( ) 3. รับจ้าง
( ) 4. รัฐวิสาหกิจ ( ) 5.แม่บ้าน ( ) 6. เกษตรกรรม
( ) 7. อื่นๆ(ระบุ).....
  - 5.3 ผู้ปกครอง ( ) 1. รับราชการ ( ) 2. ค้าขาย ( ) 3. รับจ้าง
( ) 4. รัฐวิสาหกิจ ( ) 5.แม่บ้าน ( ) 6. เกษตรกรรม
( ) 7. อื่นๆ(ระบุ).....
6. การศึกษาของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง คือ
  - 6.1 บิดา ( ) 1. ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 2. ประถมศึกษา
( ) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย
( ) 5. อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ( ) 6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
  - 6.2 มารดา ( ) 1. ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 2. ประถมศึกษา
( ) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย
( ) 5. อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ( ) 6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
  - 6.3 ผู้ปกครอง ( ) 1. ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 2. ประถมศึกษา
( ) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย
( ) 5.อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ( ) 6.ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

7. สถานภาพการสมรสของบิดา มารดา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ( ) 1. อยู่ด้วยกัน ( ) 2. หย่าร้าง
 ( ) 3. แยกกันอยู่ ( ) 4. บิดาแต่งงานใหม่
 ( ) 5. มารดาแต่งงานใหม่ ( ) 6. บิดาถึงแก่กรรม
 ( ) 7. มารดาถึงแก่กรรม

8. นักเรียนใช้เวลาว่างจากการเรียนทำกิจกรรมใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ( ) 1. เรียนพิเศษ ( ) 2. เที่ยวกับเพื่อน
 ( ) 3. เล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย ( ) 4. ฟังเพลง หรือเล่นดนตรี
 ( ) 5. พักผ่อน (นอน) ( ) 6. อื่นๆ(ระบุ).....

9. เวลานักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนมักจะปรึกษาใคร

- ( ) 1. บิดา ( ) 2. มารดา
 ( ) 3. เพื่อน ( ) 4. ครู
 ( ) 5. อื่นๆ(ระบุ).....

10. ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียนคือเรื่องใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ( ) 1. การเรียน ( ) 2. การคบเพื่อน
 ( ) 3. ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ( ) 4. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
 ( ) 5. อื่นๆ(ระบุ).....

11. นักเรียนเคยเห็นผู้อื่น เสพยาบ้าหรือไม่

- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

12. นักเรียนเคยเห็นผู้อื่น ขายยาบ้าหรือไม่

- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

13. นักเรียนเคยรู้จักคนซื้อยาบ้าหรือไม่

- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

14. นักเรียนเคยถูกชักชวนให้ลองเสพยาบ้าหรือไม่

( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

15. นักเรียนเคยเสพยาบ้าหรือไม่

( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

16.บุคคลที่นักเรียนรู้จักคนใดที่เคยใช้ยาบ้า (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

( ) 1. บิดา ( ) 2. มารดา

( ) 3. พี่ น้อง ( ) 4. เพื่อน

( ) 5.ญาติ ( ) 6.ไม่เคย

17.นักเรียนเคยได้รับเกียรติบัตร หรือรางวัล หรือไม่

( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

18. นักเรียนเคยถูกทำโทษ ทำทัณฑ์บน ถูกคาดโทษหรือผู้ปกครองถูกเรียกพบจากทางโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น หรือไม่

( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

19. นักเรียนเคยเป็นนักกีฬา หรือไม่

( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด โดยใช้ทักษะ
การปฏิเสธ และ เจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ลงบนตัวเลือก ก. ข. ค. หรือ ง. หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว หรือ เลือกตอบข้อ จ. ให้เติมข้อความตามความคิดเห็นของนักเรียน

1. เมื่อเพื่อนชักชวนให้ไปเสพยาบ้าหลังเลิกเรียน จะทำอย่างไร
  - ก. ปฏิเสธว่าไม่เสพ และบอกว่า “ต้องรีบกลับบ้านแม่ป่วย” แล้วเดินหนี
  - ข. ปฏิเสธว่า “เราไม่อยากให้นายตายด้วยยาบ้ามันทำให้ประสาทหลอน”
  - ค. บอกเพื่อนว่า “ได้เลย เย็นนี้เจอกัน” และไปตามนัด
  - ง. บอกเพื่อนว่า “ไปแน่นอนอยู่แล้ว” แต่หลังเลิกเรียนรีบกลับบ้าน
  - จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
2. เมื่อเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้า ขณะอยู่ที่บ้านเพื่อน จะทำอย่างไร
  - ก. รับคำชวนพร้อมทั้งทดลองเสพโดยไม่ให้ใครเห็นและคิดว่า “ครั้งเดียวไม่ติดหรอก”
  - ข. แกล้งรับคำชวน แต่แอบเอายาบ้าไปทิ้ง
  - ค. ปฏิเสธคำชวนโดยให้เหตุผลว่า “ไม่สบาย ไม่อยากเสพ ทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม”
  - ง. ปฏิเสธคำชวนโดยบอกเพื่อนว่า “ไม่ดีกว่า ขอขอบคุณ”
  - จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
3. เมื่อเพื่อนในห้องเรียนขอยืมเงินเพื่อนำไปซื้อยาบ้ามาเสพ จะทำอย่างไร
  - ก. ให้เพื่อนยืมเงิน โดยต้องตกลงว่า “ต้องคืนภายหลัง”
  - ข. ปฏิเสธไม่ให้ยืม และบอกเพื่อนว่า “ไม่ให้ยืม เพราะเธอยืมแล้วไม่เคยคืน”
  - ค. ปฏิเสธไม่ให้ยืม และบอกเพื่อนว่า “จำเป็นต้องใช้เงิน เพราะยาบ้ามีผลทำให้เพ้อคลั่ง”
  - ง. ให้เพื่อนยืมเงิน แต่มีข้อแม้ว่า “ต้องแบ่งให้เสพด้วย” และไม่ให้เพื่อนบอกใคร
  - จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
4. เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามาฝาก จะทำอย่างไร
  - ก. ยอมรับฝาก เพื่อแสดงความมีน้ำใจ
  - ข. ยอมรับฝาก และพยายามเลิกคบเพื่อนคนนั้น
  - ค. ไม่รับฝาก แล้วรีบหนีไป
  - ง. ไม่รับฝาก และบอกเพื่อนว่า “มันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย”
  - จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....

5. เมื่อเพื่อนนำเอายาบ้ามาฝากให้ซ่อนไว้ที่บ้าน จะทำอย่างไร
- รับฝากเพราะสงสารเพื่อนโดยไม่ให้ใครรู้
  - รับฝากแต่บอกว่า “พุงนี้ต้องรีบมาเอาคืนไป หายไม่รับผิดชอบ”
  - ไม่รับฝากและบอกว่า “เดี๋ยวพ่อแม่จับได้ กลัวพ่อแม่เสียใจ”
  - ไม่รับฝากและพูดว่า “จะไปแจ้งตำรวจ เป็นของผิดกฎหมาย”
  - วิธีอื่นๆ ระบุ.....
6. เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า จะทำอย่างไร
- ยอมเสพตามใจเพื่อนสักครั้ง เพราะไม่กล้าขัดใจเพื่อน
  - บอกให้เพื่อนเสพไปก่อน แล้วหาทางหลบหนีจากกลุ่ม
  - บอกเพื่อนว่า “ถ้ารักกันจริง อย่าฝืนใจกัน”
  - บอกเพื่อนว่า “ไม่ชอบ กลัวสุขภาพไม่ดี ทำให้ใจสั้น”
  - วิธีอื่นๆ ระบุ.....
7. เมื่อเพื่อนพูดจาดูถูก เพราะไม่ยอมเสพยาบ้าด้วยกัน จะทำอย่างไร
- แกล้งเอายาบ้ามาเสพ แต่แอบทิ้ง
  - ทดลองเสพยาบ้า เพื่อที่เพื่อนจะได้ไม่พูดจาดูถูกอีก โดยไม่ให้ใครรู้
  - บอกเพื่อนว่า “ไม่ชอบให้พูดจาดูถูก และจะไม่ยอมเสพยาบ้าด้วย”
  - หลีกเลี่ยงโดยเดินหนี และไม่ยอมเสพยาบ้า
  - วิธีอื่นๆ ระบุ.....
8. เมื่อเพื่อนติดต่อให้เป็นผู้จำหน่ายยาบ้าในโรงเรียน โดยมีค่าตอบแทน จะทำอย่างไร
- ตกลงแอบรับจำหน่าย จะได้มีเงินใช้
  - ตกลงรับจำหน่าย แต่หลีกเลี่ยงไม่พบเพื่อนคนนั้นอีก
  - บอกปฏิเสธไม่จำหน่าย โดยอ้างว่าถ้าครูทราบจะถูกทำโทษ
  - บอกปฏิเสธไม่จำหน่าย เพราะยาบ้าทำให้เห็นภาพลวงตา ความคิดสับสนได้
  - วิธีอื่นๆ ระบุ.....
9. เมื่อเพื่อนขอร้องให้ไปช่วยซื้อยาบ้าให้ จะทำอย่างไร
- ตกลงว่าจะไปซื้อให้ แต่แกล้งหลอกว่า “ลืมซื้อ”
  - ตกลงว่าจะไปซื้อให้ เพื่อแสดงน้ำใจต่อเพื่อนคิดว่าเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย
  - บอกเพื่อนว่า “ติดธุระ ไปซื้อยาบ้าให้ไม่ได้”

- ง. บอกเพื่อนว่า “ซื้อให้ไม่ได้เพราะ ถ้าถูกจับได้จะถูกลงโทษและยาบ้าทำให้ประสาทหลอน”
 จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
10. เมื่อเพื่อนไม่ให้เข้ากลุ่ม เพราะไม่ยอมเสพยาบ้า จะทำอย่างไร
 ก. ตัดสินใจเสฟเพียงเล็กน้อย เพื่อจะได้เข้ากลุ่ม
 ข. ตัดสินใจที่จะเสฟ แต่ขอผลัดเป็นวันหลัง
 ค. ไม่สนใจการกระทำของกลุ่มเพื่อนโดยหนีออกจากกลุ่ม
 ง. บอกเพื่อนว่า “การคบกันไม่ขึ้นอยู่กับการเสพยาบ้า เพราะมันทำให้สมองเสื่อม”
 จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
11. เมื่อถูกเพื่อนชวนให้ไปเป็นเพื่อนเพื่อหาซื้อยาบ้ามาเสฟ จะทำอย่างไร
 ก. ยอมไปเป็นเพื่อน เพราะคิดว่าไม่เป็นไรเป็นการแสดงความมีน้ำใจต่อเพื่อน
 ข. บอกเพื่อนว่า “ตอนนี้ยังไม่ว่าง ถ้าว่างแล้วจะไปเป็นเพื่อน ให้ลองไปชวนเพื่อนคนอื่นแทน”
 ค. บอกเพื่อนว่า “ไม่ไป ไม่อยากไป”
 ง. บอกเพื่อนว่า “ไม่ไป เพราะยาบ้าทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าว”
 จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
12. เมื่อนักเรียนมีปัญหาผลการเรียนไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อน อ่านหนังสือไม่ทัน เพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้าเพื่อที่จะอ่านหนังสือได้มากขึ้นนานขึ้น จะทำอย่างไร
 ก. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ยาบ้าทำให้เราเรียนแย่ลงเพราะมันทำให้สมองเสื่อม”
 ข. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ขอใจนะที่แนะนำแต่คงไม่หละ”
 ค. เดินหนี เพื่อหลีกเลี่ยงการชักชวนต่อ
 ง. แอบทดลองเสฟเพียงเล็กน้อยก่อน
 จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
13. เมื่อนักเรียนถูกบิดา มารดา หรือครู ลงโทษเพื่อนแนะนำให้ลองใช้ยาบ้าเพื่อที่จะได้ลิ้ม จะทำอย่างไร
 ก. ทดลองเสฟเพื่อที่จะได้ลิ้มตามเพื่อนแนะนำ
 ข. ไม่ปฏิเสธแกั่งเอายาบ้ามาเสฟ แต่แอบทิ้ง
 ค. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “เราไม่อยากทำให้คนที่รักเรา เสียใจอีก”
 ง. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “เราจะทำตัวใหม่เพราะยาบ้ามันทำให้ตายได้”

- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
14. เมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องความรัก เพื่อนแนะนำให้ลองใช้ยาบ้าเพื่อที่จะได้ลืม จะทำอย่างไร
- ก. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “อกหักแค่นี้ไม่ต้องพึ่งยา เพราะยาบ้าทำให้เรานอนไม่หลับ”
- ข. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ยังทำใจไม่ได้ ขอเป็นพรุ่งนี้”
- ค. ทดลองเสพตามคำชักชวนเพื่อจะได้ลืมปัญหา
- ง. ไม่ปฏิเสธแต่รับยาบ้ามาและเอาไปทิ้ง
- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
15. เมื่อนักเรียนอยากเทห์ หรือโก้เก้ตามแบบดาราที่นิยมเสพยาตามข่าว เพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้าจะทำอย่างไร
- ก. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ถ้าอยากเทห์ หรือโก้เก้ตามแบบดาราใช้วิธีอื่นก็ได้”
- ข. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ถึงจะเทห์ หรือโก้เก้ แต่ต่อไปร่างกายจะทรุดโทรมตามมา”
- ค. ไม่ปฏิเสธแต่เลิกคบเพื่อนเลย
- ง. เสพตามคำชักชวนเพื่อความเทห์ หรือโก้เก้ เมื่อเวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อน
- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
16. เมื่อนักเรียนโดนล้อเลียนถึงปมด้อย เพื่อนแนะนำให้ทดลองเสพยาบ้า เพื่อเป็นจุดเด่นในกลุ่ม จะทำอย่างไร
- ก. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ถึงเราจะเป็นแบบนี้ เราก็เป็นคนดีของสังคมได้โดยไม่ใช้ยาบ้า”
- ข. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “คนที่เสพยาบ้าต่างหากที่เป็นปัญหาสังคม เช่น เมายาแล้วก่อคดีต่างๆ”
- ค. ทดลองเสพเพื่อเป็นจุดเด่นในกลุ่ม
- ง. ไม่ปฏิเสธแต่รับยาบ้ามาเพื่อกันเพื่อนเสียใจแต่ไม่ทดลองเสพ
- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
17. เมื่อนักเรียนโดนรุ่นพี่บังคับให้เสพยาบ้า จะทำอย่างไร
- ก. ยอมเสพลักครั้ง เพราะไม่กล้าขัดใจ
- ข. บอกให้รุ่นพี่เสพให้ดูก่อน แล้วหาทางหลบหนีจากกลุ่ม
- ค. บอกรุ่นพี่ว่า “วันนี้รู้สึกปวดหัว ขอเป็นวันหลัง”
- ง. บอกรุ่นพี่ว่า “ไม่ชอบ กลัวสุขภาพไม่ดี ทำให้ร่างกายทรุดโทรม”

- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
18. เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่า ยาบ้าราคาไม่แพง หาซื้อง่าย จะทำอย่างไร
- ก. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ไม่มีเงินซื้อ”
- ข. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ยาบ้าทำให้ประสาทหลอน เลิกเสียเถอะ”
- ค. ไม่ปฏิเสธแต่ขอทดลองเสฟฟริก่อนโดยเริ่มแต่เพียงเล็กน้อย
- ง. ไม่ปฏิเสธและพยายามห่างจากเพื่อนกลุ่มนี้
- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
19. เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่า ยาบ้าเลิกเสฟง่าย จะทำอย่างไร
- ก. ไม่ปฏิเสธแต่ขอทดลองเพียงเล็กน้อย
- ข. ไม่ปฏิเสธแกล้งเอายาบ้ามาเสฟ แต่แอบทิ้ง
- ค. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ขอเป็นพวุงนี้ วันนี้แม่ไม่สบาย”
- ง. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ถึงจะเลิกเสฟง่าย แต่มันทำลายสมองของเรา”
- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
20. เมื่อเพื่อนชักชวนให้เสพยาบ้า โดยให้เหตุผลว่า มีบทลงโทษทางกฎหมายไม่ร้ายแรงจะทำอย่างไร
- ก. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “ติดคุก ทำให้เสียอนาคตและประวัติไม่ดี ถูกครูไล่ออก”
- ข. ปฏิเสธ และบอกเพื่อนว่า “เราไม่อยากให้ใครเสียใจ เพราะยาบ้าผิดกฎหมาย”
- ค. ไม่ปฏิเสธทำเฉย
- ง. แอบทดลองเสฟและพยายามไม่ให้ใครรู้
- จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....
21. เมื่อนักเรียนพบว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาบ้าจะทำอย่างไร
- ก. บอกบิดามารดา หรือผู้ปกครองว่า “ถ้าถูกจับได้ครอบครัวจะต้องอับอายชาวบ้านขายหน้าเพื่อน”
- ข. บอกบิดามารดาหรือผู้ปกครองว่า “เป็นสิ่งผิดกฎหมายตนอยากได้ครอบครัวที่อบอุ่นมากกว่า”
- ค. ปิดเงียบไว้ ไม่บอกใคร เพราะเป็นเรื่องของผู้ใหญ่

ง. ช่วยบิดามารดา หรือผู้ปกครอง จำหน่ายยาบ้าเพื่อที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น

จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....

22. เมื่อนักเรียนมีญาติที่มีอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ชั้บรด ก่อสร้าง กรรมกร ฯลฯ มาปรึกษาว่ามีเพื่อนที่ทำงานด้วยกันแนะนำให้เสพยาบ้าเพื่อจะทำงานได้มากขึ้น นานขึ้น จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามมา จะทำอย่างไร

ก. บอกญาติว่า “เห็นด้วย เพราะจะได้มีรายได้เพิ่มแล้วค่อยเลิกทีหลังก็ได้”

ข. บอกญาติว่า “เห็นด้วย” และให้ยืมเงินและนำมาคืนทีหลังเพื่อที่จะไปซื้อยาบ้ามาเสพได้นานๆ

ค. บอกญาติว่า “ไม่เห็นด้วย เทานี้ยังจนไม่พออีกหรอก”

ง. บอกญาติว่า “ไม่เห็นด้วย ยาบ้าอาจทำให้หลับใน เกิดอุบัติเหตุได้”

จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....

23. เมื่อบุคคลในครอบครัวของนักเรียนเสพยาบ้า และชักชวนให้นักเรียนเสพด้วย จะทำอย่างไร

ก. บอกบุคคลในครอบครัวว่า “เราเป็นห่วงคุณเพราะยาบ้าทำลายสมอง”

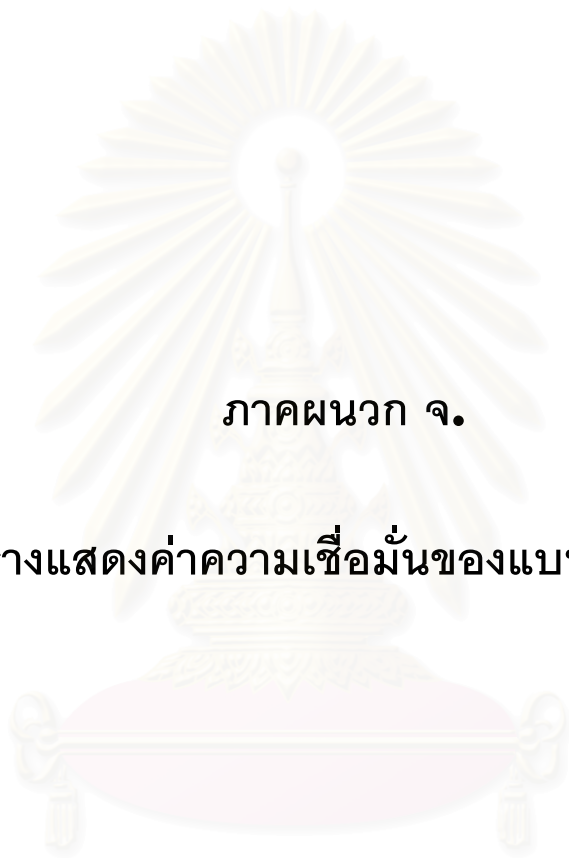
ข. บอกบุคคลในครอบครัวว่า “เสพไปก็ตายผ่อนส่ง เลิกเสพละเสียเถอะ”

ค. ทดลองเสพตามคำชักชวนเป็นครั้งคราว

ง. บอกบุคคลในครอบครัวว่า “ได้แต่ขอเป็นวันหลังเพราะพุงนี้ต้องสอบ”

จ. วิธีอื่นๆ ระบุ.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

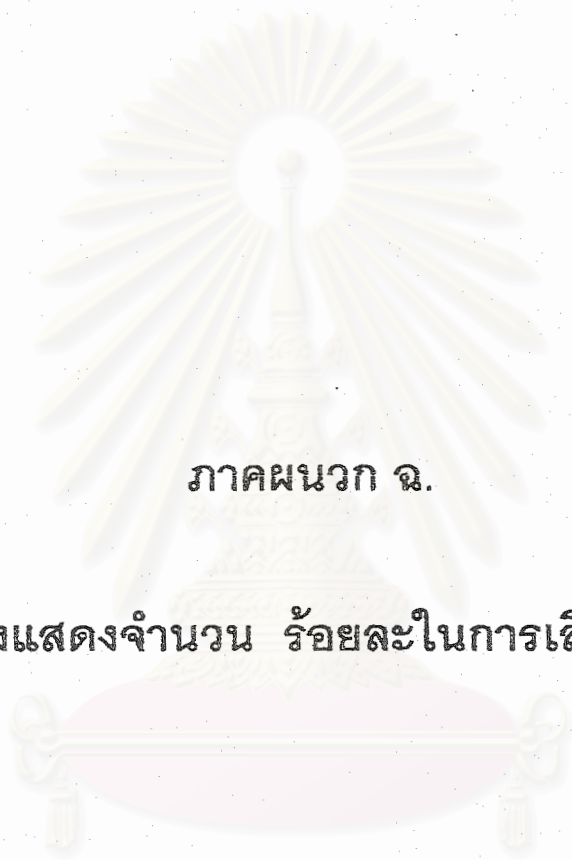
ตารางแสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติด โดยใช้ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ

ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น	ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
1	.8889	13	.8902
2	.8831	14	.8706
3	.8920	15	.8860
4	.8814	16	.8759
5	.8864	17	.8882
6	.8810	18	.8687
7	.8930	19	.8799
8	.8820	20	.8806
9	.8797	21	.8807
10	.8812	22	.8867
11	.8869	23	.8802
12	.8764	-	-

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ.

ตารางแสดงจำนวน ร้อยละในการเลือกตอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือกตอบแบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

ข้อ	ข้อ ก		ข้อ ข		ข้อ ค		ข้อ ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	5	0.8	33	5.6	550	59.0	205	34.6
2*	9	1.5	49	8.3	334	56.3	201	33.9
3	11	1.9	31	5.2	241	40.6	310	52.3
4*	12	2.0	13	2.2	156	26.3	412	69.5
5	6	1.0	12	2.0	340	57.3	235	39.6
6	5	0.8	130	21.9	340	57.3	118	19.9
7	11	1.9	40	6.7	354	59.7	188	31.7
8	8	1.3	28	4.7	401	67.6	156	26.3
9*	13	2.2	25	4.2	272	45.9	283	47.7
10	10	1.7	26	4.4	274	46.2	283	47.7
11	12	2.0	76	12.8	357	60.2	148	25.0
12	8	1.3	120	20.2	236	39.8	229	38.6

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อ ก		ข้อ ข		ข้อ ค		ข้อ ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
13	9	1.5	28	4.7	434	73.2	122	20.6
14*	20	3.4	44	7.4	94	15.9	435	73.4
15	13	2.2	39	6.6	398	67.1	143	24.1
16	10	1.7	29	4.9	425	71.7	129	21.8
17	8	1.3	134	22.6	126	21.2	325	54.8
18*	20	3.4	68	11.5	210	35.4	295	49.7
19	13	2.2	39	6.6	110	18.5	431	72.7
20	9	1.5	40	6.7	276	46.5	268	45.2
21*	16	2.7	49	8.3	91	15.3	437	73.7
22*	23	5.6	21	3.5	189	31.9	350	59.0
23	25	4.2	36	6.1	338	57.0	194	32.7

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ในการเลือกตอบแบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

ข้อ	ข้อ ก		ข้อ ข		ข้อ ค		ข้อ ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	4	1.3 [*]	21	7.1 °	172	57.9 [*]	100	33.7 [■]
2*	8	2.7 [*]	30	10.1 [■]	167	56.2 °	92	31.0 [*]
3	7	2.4 [■]	20	6.7 [*]	116	39.1 °	154	51.9 [*]
4*	11	3.7 [*]	9	3.0 [*]	78	26.3 [■]	199	67.0 °
5	6	2.0 [*]	8	2.7 [■]	161	54.2 [*]	122	41.1 °
6	4	1.3 [*]	69	23.2 [■]	165	55.6 [*]	59	19.9 °
7	9	3.0 [■]	25	8.4 [*]	159	53.5 °	104	35.0 [*]
8	6	2.0 [*]	15	5.1 [■]	201	67.7 [*]	75	25.3 °
9*	11	3.7 [■]	14	4.7 [*]	149	50.2 [*]	123	41.4 °
10	9	3.0 [*]	17	5.7 [■]	132	44.4 [*]	139	46.8 °
11	11	3.7 [*]	35	11.8 [■]	182	61.3 [*]	69	23.2 °
12	6	2.0 °	64	21.5 [*]	122	41.1 [■]	105	35.4 [*]

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	ข้อ ก		ข้อ ข		ข้อ ค		ข้อ ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
13	8	2.7*	21	7.1 [■]	201	67.7°	67	22.6°
14*	17	5.7°	25	8.4°	44	14.8*	211	71.0 [■]
15	11	3.7°	23	7.7°	191	64.3 [■]	72	24.2*
16	8	2.7°	18	6.1°	207	69.7*	64	21.5 [■]
17	4	1.3*	70	23.6 [■]	59	19.9°	164	55.2°
18*	14	4.7°	45	15.2°	98	33.0*	140	47.1 [■]
19	10	3.4*	15	5.1 [■]	57	19.2°	215	72.4°
20	6	2.0°	21	7.1°	135	45.5 [■]	135	45.5*
21*	11	3.7°	32	10.8°	51	17.2 [■]	203	68.4*
22*	19	6.4 [■]	17	5.7*	98	33.0°	163	54.9°
23	16	5.4°	21	7.1°	169	56.9*	91	30.6 [■]

* $p < .05$

° ตัวเลือกที่ปฏิเสธอย่างนุ่มนวล รักษาหน้าใจ

• ตัวเลือกที่ปฏิเสธอย่างไม่นุ่มนวล ไม่รักษาหน้าใจ

* ตัวเลือกที่มีการต่อรอง

■ ตัวเลือกที่มีการยอมรับการให้ยา

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนกลุ่มปกติ ในการเลือกตอบแบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิบัติ และเจรรยาตอรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

ข้อ	ข้อ ก		ข้อ ข		ข้อ ค		ข้อ ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	1	0.3 °	12	4.1 °	178	60.1 [*]	105	35.5 [■]
2*	1	0.3 [*]	19	6.4 [■]	167	56.4 °	109	36.8 °
3	4	1.4 [■]	11	3.7 °	125	42.2 °	156	52.7 [*]
4*	1	0.3 [*]	4	1.4 °	78	26.4 [■]	213	72.0 °
5	0	0 [*]	4	1.4 [■]	179	60.5 °	113	38.2 °
6	1	0.3 [*]	61	20.6 [■]	175	59.1 °	59	19.9 °
7	2	0.7 [■]	15	5.1 [*]	195	65.9 °	84	28.4 °
8	2	0.7 [*]	13	4.4 [■]	200	67.6 °	81	27.4 °
9*	2	0.7 [■]	11	3.7 [*]	123	41.6 °	160	54.1 °
10	1	0.3 [*]	9	3.0 [■]	142	48.0 °	144	48.6 °
11	1	0.3 [*]	41	13.9 [■]	175	59.1 °	79	26.7 °
12	2	0.7 °	56	18.9 °	114	38.5 [■]	124	41.9 [*]

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	ข้อ ก		ข้อ ข		ข้อ ค		ข้อ ง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
13	1	0.3*	7	2.4 [■]	233	78.7°	55	18.6°
14*	3	1.0°	19	6.4°	50	16.9*	224	75.7 [■]
15	2	0.7°	16	5.4°	207	69.9 [■]	71	24.0*
16	2	0.7°	11	3.7°	218	73.6*	65	22.0 [■]
17	4	1.4*	64	21.6 [■]	67	22.6°	161	54.4°
18*	6	2.0°	23	7.8°	112	37.8*	155	52.4 [■]
19	3	1.0*	24	8.1 [■]	53	17.9°	216	73.0°
20	3	1.0°	19	6.4°	141	47.6 [■]	133	44.9*
21*	5	1.7°	17	5.7°	40	13.5 [■]	234	79.1*
22*	14	4.7 [■]	4	1.4*	91	30.7°	187	63.2°
23	9	3.0°	15	5.1°	169	57.1*	103	34.8 [■]

* $p < .05$

° ตัวเลือกที่ปฏิเสธอย่างนุ่มนวล รักษาหน้าใจ

• ตัวเลือกที่ปฏิเสธอย่างไม่นุ่มนวล ไม่รักษาหน้าใจ

* ตัวเลือกที่มีการต่อรอง

■ ตัวเลือกที่มีการยอมรับการใช้ยา

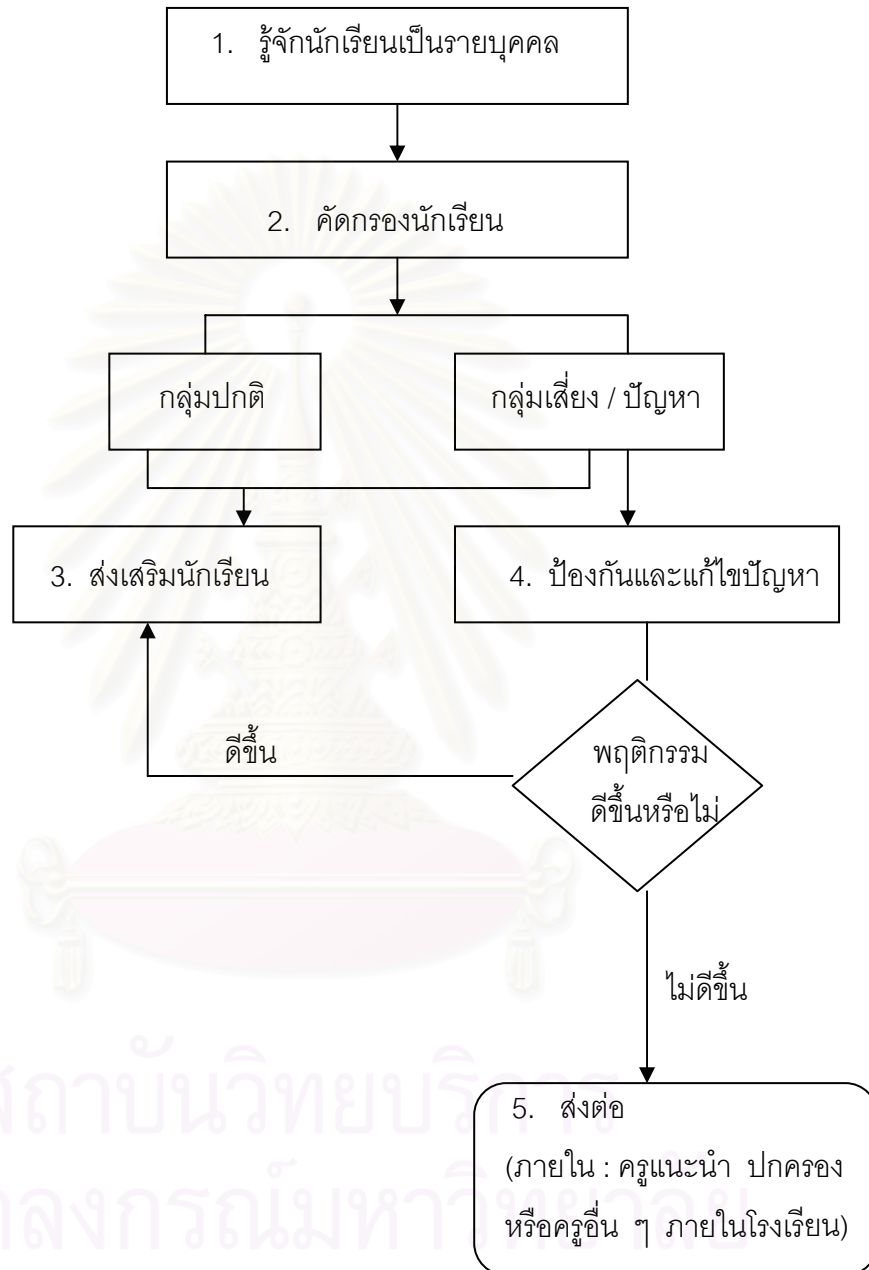
ภาคผนวก ช.

แผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ

แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

ที่มา : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2544.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว สิริมา สมศรี เกิดวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2518 สำเร็จการศึกษา
พยาบาลศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ กรุงเทพมหานคร เมื่อปีการศึกษา
2541 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544

ปัจจุบันรับราชการ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 4 ตึกเด็กแรกเกิดและคลอด
ก่อนกำหนด โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย